

Bakalářská práce

Celotáborový program pro věkově heterogenní skupiny

Studijní program:

B7505 Vychovatelství

Studijní obor:

Pedagogika volného času

Autor práce:

Lucie Císařová

Vedoucí práce:

Mgr. Andrea Rozkovcová, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Celotáborový program pro věkově heterogenní skupiny

<i>Jméno a příjmení:</i>	Lucie Císařová
<i>Osobní číslo:</i>	P18000035
<i>Studijní program:</i>	B7505 Vychovatelství
<i>Studijní obor:</i>	Pedagogika volného času
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra pedagogiky a psychologie
<i>Akademický rok:</i>	2019/2020

Zásady pro vypracování:

Cíl:

Vytvořit, koordinovat a vyhodnotit funkční program pro věkově heterogenní skupiny na letním táboře.

Zásady pro vypracování:

- pravidelné konzultace s vedoucí práce
- práce s odbornou literaturou
- teoretická část zpracována před realizací programu
- program konzultovaný před jeho realizací
- autoevaluace programu tábora

Metody:

- pozorování
- rozhovory
- narativní metoda

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

čeština

Seznam odborné literatury:

HELUS, Z., 2015. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4674-6.

NEUMAN, J. 2014. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Portál. ISBN 978-80-262-0628-6.

ŠVAŘÍČEK, R., et. al., 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6

VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1

ZELINOVÁ, M., 2007. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-197-6

Vedoucí práce:

Mgr. Andrea Rozkocová, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce:

15. listopadu 2019

Předpokládaný termín odevzdání: 17. prosince 2020

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

prof. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 16. prosince 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat své vedoucí Mgr. Andree Rozkovcové, Ph.D. za možnost psát svou bakalářskou práci pod jejím vedením. Chtěla bych poděkovat za odborný přístup, za cenné rady, všestrannou pomoc, trpělivost, a hlavně za přátelský přístup v průběhu tvorby. Dále bych chtěla poděkovat hlavní vedoucí tábora a celému organizačnímu týmu za příležitost být součástí projektu. A velké poděkování patří mé rodině a mým přátelům za psychickou podporu a trpělivost.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tvorbou funkčního celotáborového programu pro věkově heterogenní skupiny na letním táboře. Cílem bakalářské práce je vytvořit, koordinovat a pomocí polostrukturovaného pozorování, rozhovorů a analýzy SWOT vyhodnotit celotáborový program. Práce se také zaměřila na prosociálnost účastníků a podporu jejich rozvojových potřeb během táborového programu. Výsledky vyhodnocení ukázaly, že tábor je vhodný pro každou věkovou kategorii, od raného věku až po časnou dospělost.

Klíčová slova: celotáborový program, věkově heterogenní skupina, prosocialita, rodina, komunita

Annotation

The bachelor thesis deals with the creation of a functional all-camp program for age heterogeneous groups at summer camp. The bachelor's thesis aims to create, coordinate and evaluate a camp-wide program using semi-structured observation, interviews and SWOT analysis. The thesis also focused on the prosociality of the participants and support for their developmental needs during the camp program. The results of the evaluation showed that the camp is suitable for every age category, from early years to middle adulthood.

Keywords: camp-wide program, age heterogenous groups, prosociality, family, community

Obsah

Úvod.....	1
1 Výchova ve volném čase.....	2
2 Obecné pedagogické a didaktické kategorie ve volném čase	3
3 Definice cílové skupiny	8
3.1 Rodina.....	8
3.2 Batolecí věk	11
3.3 Předškolní období	14
3.4 Školní věk.....	16
3.5 Období dospívání.....	20
3.6 Časná a střední dospělost.....	25
4 Analýza potřeb účastníků podle věku	29
5 Metody k hodnocení programu	36
5.1 Pozorování	36
5.2 Rozhovor	36
5.3 SWOT analýza.....	37
6 Praktická část	38
6.1 Úvodní informace o táboře	38
6.2 Cíle programu	40
6.3 Harmonogram celého tábora	41
7 Sobota – vítejte v Egyptě	44
8 Neděle – Den Egypta	46
9 Pondělí – Den Nilu a hieroglifů	50
10 Úterý – Den hmyzu	54
11 Středa – Den zvířátek	57
12 Čtvrtek – Egyptiáda (Olympiáda)	62
13 Pátek – Den poslední.....	68

14	SWOT analýza a diskuse k táboru	70
15	Závěr.....	75
16	Seznam literatury a zdrojů.....	76
17	Přílohy	78
17.1	Stručný harmonogram tábora.....	78
17.2	Rozhovory.....	81

Úvod

Má bakalářská práce se zabývá celotáborovým programem pro heterogenní skupinu v rámci rodinného tábora. Heterogenní skupina je skupina, ve které se členové nějakým způsobem odlišují a přesto spolupracují.

Před několika lety (2014) jsem se poprvé zúčastnila tohoto tábora jako pomocník a sledovala jsem způsob organizace a realizace tábora. Vnímala jsem odlišnosti cílů a priorit oproti skautským táborům, na které jsem byla zvyklá z předchozích let. Na táboře jsem již sedmý rok. Postupně jsem lépe porozuměla podstatě tvorby i realizace tohoto typu tábora a pochopila odlišnost a důležitost jeho cílů.

Hlavním cílem mé práce je vytvořit, koordinovat a pomocí polostrukturovaného pozorování, rozhovorů a analýzy SWOT vyhodnotit celotáborový program. Dalším hlavním cílem je stmelení rodiny za ztížených podmínek. Stmelení tak, aby každý člen vnímal, že nejde jen o něj samotného, ale o celou rodinu, potažmo o celou skupinu účastníků. Hlavním záměrem je tak prohloubení vztahů mezi členy rodiny a zároveň rozvoj vztahů mezi vrstevníky i mezigeneračně.

V mé bakalářské práci se převážně věnuji jednotlivým věkovým skupinám zastoupeným na táboře a jejich vývojovým potřebám. V teoretické části vymezuji definici cílové skupiny a vývoj každé věkové kategorie z hlediska základních schopností a dovedností, kognitivního myšlení, emočního myšlení a také socializace. V další části uvádím analýzu potřeb pro každou věkovou skupinu, abych byla lépe schopna sestavit a realizovat program, který na tyto potřeby reaguje a podporuje růst jednotlivců v každém věku.

Podle Hájka (2011) je volný čas doba, která nabízí prostor k seberealizaci. V praktické části se zaměřujeme na volnočasový program ve formě letního tábora, díky němuž usilujeme o využití potenciálu volnočasového působení v oblasti osobního rozvoje a seberealizace účastníků, a zároveň posílení prosociálních postojů a prohloubení vztahů v rámci rodin.

1 Výchova ve volném čase

Volný čas je částí života mimo čas pracovní a také tzv. čas vázaný (bio fyziologické potřeby, chod rodiny, provoz domácnosti, péče o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti). Volný čas je doba, která nabízí prostor pro seberealizaci. (Hájek, et al., 2011)

Základní pojmy pedagogiky volného času

Podle pedagogického slovníku je to „disciplína *pedagogiky, zaměřená na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající autonomnímu a smysluplnému využívání volného času dětí, dospívajících i dospělých; v mnoha zemích zároveň studijní obor.*“ (Průcha, et al., 2013, s. 199)

Pedagogika volného času je jedním z vědních oborů pedagogiky. Je to tedy věda o výchově ve volném čase, teorie výchovy ve volném čase. Někdy se tento pojem používá i jako výchova mimo vyučování.

Pávková (Pávková in Hájek et al., 2011, s. 69) pojem výchova mimo vyučování vymezuje takto:

- *„probíhá mimo povinné vyučování;*
- *probíhá převážně ve volném čase;*
- *probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny;*
- *je institucionálně zajištěna.“*

Vědní obor pedagogika volného času je dosud neustálený, protože teprve od poloviny 20. století se tento obor začíná objevovat. Pedagogika volného času má v podstatě stejné znaky jako samotná výchova. I zde jsou totiž hlavními znaky záměrnost a cílevědomost. Liší se však tím, že má specifické cíle a probíhá ve specifických podmínkách. (Hájek, et al., 2011)

2 Obecné pedagogické a didaktické kategorie ve volném čase

Cíle výchovy ve volném čase

Cílevědomost je základním znakem výchovy. Je to první věc, kterou si určujeme - „čeho chceme dosáhnout“. Výchova ve volném čase má specifické obecné i dílčí výchovné cíle.

„Obecným cílem výchovy ve volném čase, mimo vyučování je naučit jedince hospodařit s volným časem, rozumně ho využívat, reálně oceňovat volný čas jako významnou hodnotu.“ (Hájek et. al., 2011, str. 75)

Na základě těchto obecných cílů lze pak odvodit řadu dílčích cílů, mezi něž patří např. naučit vychovávané odpočívat, rozvíjet jejich zájmy a specifické schopnosti, uspokojovat jejich potřeby, vést je ke zdravému životnímu stylu, naučit je si uspořádat den... (Hájek et. al., 2011)

Podle instruktorského Slabikáře (kolektiv autorů Milan a Radek Hanušovi, Zdeněk Beneš a spol., 2016) je při práci s hrou a jejím cílováním důležité klást si otázky a vytvořit k nim odpovědi. Celkově je důležité při tvorbě programu klást otázky a odpovědět si na ně.

„Pomůže nám první sada otázek, které je potřeba zodpovědět. Obsahuje kouzelná slova: CO, KOHO, JAK? Druhou sadu otázek má smysl používat tehdy, až je první sada otázek zodpovězena. Obsahuje kouzelná slova: KDO, KDY, KDE, KAM, KOLIK, ČÍM?“ (Beneš et. al., 2016, str. 151)

Tyto otázky jsou velmi důležité a měly by být jasně zodpovězeny v záhlaví každé hry. Např. Klíčová otázka CO?

- Položíme si tuto otázku před kurzem/táborem: *Co chceme rozvíjet? Co mají účastníci zažít? Co bude pedagogickým tématem?*
- Pokládáme si tuto otázku i na kurzu/táboru: *Co chceme rozvíjet? Co účastníci zažívají? Co je klíčové pro návaznost na již otevřené téma? Co skupina teď reálně potřebuje?*

Cíle dále můžeme dělit na kognitivní, afektivní a psychomotorické.

Kognitivní cíle

Kognitivní cíle popsal např. B. S. Bloom. Vychází z pedagogických a psychologických nároků na záměrně měřenou kognitivní činnost dítěte. Bloomova taxonomie rozlišuje šest úrovní

vzdělávacích cílů. Začíná nejméně náročnými procesy a končí nejnáročnějšími. Pro dosažení vyšší úrovně je nutné splnit úroveň předešlé. (Pedagogika učitelům a studentům, 2019)

Nižší úroveň cílů

- ***Zapamatování*** – jde o zapamatování si informací tak, aby mohl být v případě potřeby použit.
- ***Porozumění*** – účastník by měl být schopen vlastními slovy vysvětlit podstatu učiva nebo tématu. Měl by být schopen pracovat s informacemi tak, aby uměl vysvětlit důsledky jiných postupů.
- ***Aplikace*** – student je schopen pracovat s nastrádanými informacemi a zkušenostmi. Tato úroveň vyžaduje hledání řešení problémů, přiřazení a také analýzu možných chybných postupů.

Vyšší úroveň cílů

- ***Analýza*** – jedinec by měl být schopný rozboru informací, jevů, případně událostí na několik logických posloupných částí.
- ***Syntéza*** – opak analýzy. Jedinec je schopný díky získaným informacím kompletovat informaci do smysluplného celku.
- ***Hodnocení*** – nejvyšší stupeň. Účastník je schopen porovnávat postupy s jinými a určit ten vhodný. Je schopný pracovat s informacemi a srovnat všechny kritéria tak aby mohl vyjádřit zásadní názor. (Pedagogika učitelům a studentům, 2019)

Afektivní cíle

Afektivní cíle ovlivňují postoje a hodnoty. Jsou v úzkém vztahu s výchovou a velkou roli zde má role učitele (v mém případě rodiče) jakožto vzoru. Tyto cíle postupně vyplývají z edukačních činností jejich vzoru.

Podle D. B. Kratwohla se afektivní cíle dělí na pět kategorií.

- ***Přijímání*** – nebo také vnímání. Tato kategorie se zaměřuje na citlivost jedince k určitým jevům nebo podnětům. Jedinec je schopný je přijímat a vnímat.
- ***Reagování*** – jedinec je aktivní a schopný se více angažovat. Subjekt více reaguje.
- ***Hodnocení*** – jedinec nabývá na vnitřní hodnotě, což jej začíná motivovat a ovlivňovat v jeho jednání. Tato úroveň se člení dále na akceptování hodnoty, preferování a přesvědčení o hodnotě.

- **Integrace hodnot** – subjekt si vytváří žebříček hodnot. To stabilizuje jeho chování.
- **Zvnitřnění hodnot v charakteru** – hodnoty se stabilizují. To dlouhodobě ovlivňuje lidské chování, vzniká vlastní filozofie. (Mareš, J., 2013)

Psychomotorické cíle

„Cíle se týkají pohybových dovedností, sportovních činností, nácviku specializovaných pracovních činností, obsluhy strojů a přístrojů.“ (Mareš, J., 2013, s. 305)

Podle H. Davea dělíme psychomotorické cíle na 5 fází.

- **Nápodoba** – edukant nejdříve pozoruje a vnímá a poté je schopný imitovat/napodobovat.
- **Praktická cvičení** – manipulace. Jedinec provádí činnost podle návodu. Je schopný vyhodnotit vhodnost úkonu ke splnění požadavku.
- **Zpřesňování** – jedinec na základě opakování získává přesnost pohybu a zrychluje činnost.
- **Koordinace** – účastník je schopen provádět jednotlivé úkony za sebou a koordinovat je do smysluplného a efektivního celku.
- **Automatizace** – edukant má zautomatizované pohyby natolik, že dokáže dosáhnout maximálního výkonu i při minimálním úsilí.

Podmínky výchovy ve volném čase

Ve fázi, kdy si určíme cíle, je dobré vědět v jakých podmínkách budeme cíle plnit. Lze odlišit podmínky vnitřní a vnější.

Vnitřní podmínky

Tvoří psychické a fyzické předpoklady jedince. Můžeme tomu rozumět podle Hájka (2011) jako věkové a individuální zvláštnosti vychovávaných. V tomto případě je velmi důležité, aby pedagogové volného času měli dostatek příležitostí pro respektování a rozvíjení individuálních znaků osobnosti. Je také velmi důležité znát věkové zvláštnosti, právě protože ve volném čase se pracuje často i s heterogenními skupinami, což je i můj případ.

Vnější podmínky

Lze chápat jako prostředí, ve kterém výchova probíhá. V mém případě je to znalost prostředí, tedy táborového areálu a okolí. Je třeba počítat s tím, že prostředí je rozmanité a proměnlivé

(např. počasí, které na táboře velmi ovlivňuje průběh výchovy). Vhodné je znát i prostory a vybavení areálu, ve kterém tábor probíhá.

Prostředky výchovy ve volném čase

Další důležitou součástí k dosažení určených cílů jsou výchovné prostředky. „*V nejširším pojetí zahrnují všechny předměty a jevy, jichž vychovávající využívá k dosažení výchovných cílů.*“ (Hájek et. al., 2011, str. 76)

V tomto případě tedy mezi pedagogické prostředky patří činitelé výchovy, obsah, metody, formy a materiální prostředky.

V rámci mé práce se pojmem **činitelé výchovy** rozumí rodiče, vedoucí, organizace.

Obsah výchovy lze formulovat různými způsoby, a to pomocí složek výchovy, podle struktury osobnosti, podílů výchovných činností apod. Oproti obsahu vyučování, který je dán základními pedagogickými dokumenty, obsah výchovy ve volném čase není. V tomto případě má vychovatel značnou volnost při tvorbě obsahu. To ovšem přináší i velkou zodpovědnost.

Dalšími prostředky k dosažení stanovených cílů jsou **metody a formy**. Nejběžnější je rozdělení metod na slovní, názorné a praktické. To souvisí i s tím, jakým způsobem je tábor veden. Nejvíce to směřujeme k praktické činnosti a názorné metodě. Díky praktické činnosti si děti mohou co nejvíce zapamatovat, protože si to sami vyzkouší. Na to se klade velký důraz i obecně ve volnočasové výchově. Vyplývá to i z činnostního pojetí výchovy ve volném čase.

Názorná metoda je také vhodnou metodou při dosahování cílů. V našem případě používáme názornou metodu v divadelní formě. Tábor má dané téma (většinou pohádkové, poučné, zábavné...to, co se dá uchopit). Aby i ti menší mohli pochopit děj, hraje se divadlo, různé scénky apod. Na základě toho si to mohou představit, a i lépe pochopit, být vtaženi do děje.

Ze slovních metod má podle Hájka a dalších (2011) veliký význam **metoda rozhovoru**. To přináší dobrý výchovný efekt, pokud se podaří vychovateli zavést vhodný a taktní rozhovor s dítětem a v tomto případě klidně i s dospělým.

Z výchovných forem na táboře nejčastěji používáme hry, soutěže, výlety, bojovky, workshopy, divadlo/scénky, výtvarné dílny.

Významné jsou také **materiální prostředky**. Tedy prostory, kde výchovná činnost probíhá (v mé práci se tak jedná o rekreační středisko Bílý Potok pod Smrkem) a jejich materiální vybavení. „*Materiální prostředky musí splňovat hygienické, pedagogicko-psychologické a*

estetické požadavky. Prostory a vybavení pro výchovu ve volném čase, mimo vyučování mají odpovídat výchovným záměrům a funkcím jednotlivých zařízení.“ (Hájek et. al., 2011, str. 77)

Rekreační areál, ve kterém probíhá tábor, má dvě hlavní zděné budovy. V jedné se nachází kuchyně, jídelna, místnost pro mytí nádobí, místnost pro ukládání věcí, umělecká dílna, toalety a umývárny a dva pokoje. V té druhé jsou toalety a umývárny, pokoje a veliký přístřešek (tato budova je převážně pro maminky s malými dětmi, protože tam mají větší klid).

Dále je areál vybaven chatkami, obklopujícími veliký travnatý prostor, sloužící jako hlavní místo, kde se odehrávají divadla, scénky, nástupy apod., okolo tábora teče malý potůček, je zde ohniště, volejbalové hřiště, další velká travnatá plocha, osvětlení, při východu z tábora hned naproti koupaliště, v dolní části kontejnery na věci, cesta k dalšímu hřišti... Tedy prostě podle mě vhodně vybavený areál k pořádání táborů, v našem případě rodinných táborů, kde každý najde to, co potřebuje. Nemluvě o celkovém přírodním okolí, které je nádherné a uklidňující, s možností výletů do lesa, a také velmi důležité pro výchovu ve volném čase.

3 Definice cílové skupiny

3.1 Rodina

Pro mou závěrečnou práci jsem si vybrala práci s rodinami, tedy heterogenní skupinou. Rodina je podle Vágnerové (2012, st. 17) nejvýznamnější sociální skupinou, která zásadním způsobem ovlivňuje vývoj dítěte. Všichni členové se navzájem ovlivňují a přizpůsobují, proto jsou ve vzájemné interakci, i když to vzniká často neuvědoměle.

Současná rodina je zpravidla označována několika pojmy, které nám dobře přiblíží její rysy. Podle Heluse (2007, st. 137-139) je to rodina:

- **nukleární neboli jádrová** – tedy, že se skládá z několika málo lidí, kteří tvoří její jádro a sdílí intimní soužití, což znázorňuje také něco jako její nitro
- úokud hovoříme o znaku **manželském**, tak jeho jádro tvoří partnerská/manželská dvojice
- dalším znakem současné rodiny je **dvougenerační** rodina. Totiž, že manželé v případě, že mají děti, jsou otcem a matkou. Respektive pečují o své děti, či děti prisvojené anebo děti z předchozích manželství muže a ženy. Rodinu **dvougenerační** tvoří generace otce a matky a generace dětí
- dostáváme se ke čtvrté charakteristice současné nukleární rodiny, a tou je rodina **intimně vztahová**, tedy fungující jako „soukromý prostor“. Velkou roli zde hraje vzájemné vcítění, poskytování si citové opory, podpora...apod.
- a pátým pojmem, který nám pomáhá porozumět základním znakům současné rodiny, je pojem **privátní individualizace**. Vymanit se z tradic, zvyků a závazků. Nést odpovědnost za svá rozhodnutí. Poradit si sám se sebou... To jsou

právě znaky individualizace, která ovšem obsahuje i rizika, jež mohou být pro rodinu jako celek, ale i pro její jednotlivé členy, nebezpečné.

„Rodina, navzdory proměnám, kterými prochází, problémům, s nimiž je konfrontována, a pochybám, kterým čelí, zůstává svébytným druhem lidské pospolitosti, bez kterého si většina současníků nedovede svůj život představit.“ (Helus, 2007, str. 149)

Hlavním a závažným úkolem rodiny je realizovat svou funkčnost vůči dítěti.

Helus (2007) se ve své knize zmiňuje o deseti základních funkcích rodiny, které jsou důležité pro zdravý vývoj dítěte, pro jeho úspěšnou socializaci. Mezi těchto deset funkcí patří:

Rodina uspokojuje základní, primární potřeby dítěte v raných stádiích jeho života. Jde tedy vlastně o uspokojování základních potřeb, které děti potřebují pro zdravý vývoj. Každé dítě velmi vnímá své okolí, tedy pokud dítě v raném věku vyrůstá a pohybuje se v kontaktu se stejnými lidmi, jejichž přístup je individualizovaný, vcit'ující se, šetrný a trpělivý, dítě je ve svém okolí doma.

Rodina uspokojuje velice závažnou potřebu organické přináležitosti dítěte. Tedy potřebu domova, potřebu mít „svého člověka“ (svou matku, svého otce) a identifikovat se s ním.

Rodina vytváří dítěti prostor pro jeho projev, činnou seberealizaci, součinnost s druhými. V rodině tedy vzniká osa, kterou můžeme charakterizovat prožitkem „já jsem a jedním“, „umím, dovedu, zvládám“.

Rodina pozvolna uvádí dítě do vztahu k věcem rodinného vybavení – k zařízení domácnosti, přístrojům a nástrojům, předmětům hezkým a cenným. Jde tedy o záměrné vedení dítěte k tomu, aby vnímalo předměty jako hodnoty, které pro rodinu něco znamenají, a tudíž je podle určitých pravidel používalo, chránilo a udržovalo v pořádku.

Ve vztahu k táboru je důležité, aby dítě znalo hodnoty věcí, které v průběhu používá.

Rodina výrazně určuje prvopočáteční prožitek sebe sama jako chlapce/dívky. Napomáhají tomu vzory otce a matky, babičky a dědy nebo zkušenosti se sourozenci.

Rodina poskytuje dítěti bezprostředně působící vzory a příklady. Tím, že jdou rodiče příkladem a poskytují vzor dítěti, skrze lásku, vcit'ování se, napodobování, přemýšlení o jejich životě, tak se to dítě učí vidět v druhém člověku a samo pak touží být osobností. V tomto směru

je velmi důležitý vzor, protože dítě může být ovlivněno i špatným způsobem (ve smyslu neúplné, rozhádané, nefunkční rodiny).

Rodina v dítěti upevňuje a rozvíjí vědomí povinnosti, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty.

Děje se tak hlavně v případě, kdy je dítě přirozeně, nenásilně zapojováno do společných činností rodinného kolektivu.

Rodina otevírá dítěti příležitost vejít do mezigeneračních vztahů, a tím tak hlouběji proniknout do chápání lidí různého věku, různého založení, různého postavení. Tímto způsobem je dítě vlastně včleňováno do vztahů nejen se svými rodiči, ale i prarodiči, do vztahů s mladšími a staršími sourozenci a také do vztahu se strýci a tetami a širší rodinou.

Prostřednictvím rodiny dítě navozuje představu o širším okolí, o společnosti a světě. Tedy vlastně způsob socializace. Pomocí toho si dítě ujasňuje svět profesí, občanských povinností, ale i svět problémů a pokušení, kterým je třeba čelit a být zodpovědný. V tomto případě však musí být rodina dítěti oporou a spolehlivým zázemím, kdy se dítě nebude bát ten širší svět poznávat.

Jako když je rodina na táboře ve své chatce, kde každá rodina prožívá své soukromé věci a poté mimo, kdy je každé dítě vystavěno okolnímu světu. Pokud je zázemí v chatce pro dítě místem, kam se může vrátit do bezpečí, pak okolní svět (běh tábora) může zvládat mnohem lépe.

Rodina je dětem a dospělým prostředím, kde se mohou svěřit, očekávat moudré vyslechnutí, radu a pomoc – je útočištěm. Tato funkce rodiny nabývá na významu tehdy, kdy dítě vstupuje do školy. Zážitek rodiny jako útočiště dává dětství/dospívání pocit zakotvení. Obavy se pak díky chápajícímu zázemí lépe překonávají.

V přirovnání funkce k táboru je to to, o čem jsem mluvila výše. Dítě i dospívající lépe zvládají svět mimo své útočiště (chatku).

3.2 Batolecí věk

„Batolecí věk trvá od jednoho roku do tří let. V tomto období dochází k výraznému rozvoji mnoha schopností, dovedností i celé dětské osobnosti. Dítě se stává samostatnějším, je aktivním subjektem, vědomým si své vlastní existence a svých možností.“ (Vágnerová, 2012 str. 120)

Hlavním a charakteristickým znakem pro toto období je, že dítě se osamostatňuje a uvolňuje z různých vazeb, které jsou spojené s expanzí do širšího světa. Je to první období emancipace. Erikson nazval toto období obdobím autonomie. (Erikson in Vágnerová, 2012)

Langmeier s Krejčířovou popisují toto období jako období, kdy již dítě není už pouhé „baby“. Právě v této fázi se začíná dítě lišit od ostatních živočišných druhů a to tím, že chodí vzpřímeně a začíná mluvit. Tyto vlastnosti jsou právě v počátečním rychlém rozvoji, takže občas vzbuzují pobavenost okolí. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Vývoj základních schopností a dovedností

Hlavní pokroky vidíme ve dvou oblastech: v hrubé a jemné motorice a v řeči. Vývoj hrubé motoriky je viditelný na první pohled. Průměrné dítě v jednom roce začíná dělat první nedokonalé, ale samostatné krůčky. Zatímco mezi třináctým až patnáctým měsícem začíná chodit samostatně tak, že se rozejde, ujde pár krůčku a umí se zastavit, aniž by se něčeho přidržovalo. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Jemná motorika tedy pohyby rukou a prstů při manipulaci, pouštění a uchopování, se rychle posouvá, tedy zdokonaluje. Rozvíjí se zde také vnímavost složitějších tvarů. Další pokroky v jemné motorice lze zachytit a dokumentovat na pokusech o čmárání. Na začátku batolecího věku dítě zachází s tužkou jako s ostatními předměty, později se už pokouší o první tahy na papíře. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Dalším stádiem, ve kterém dochází k pokroku je oblast řeči. Už na konci prvního roku dává dítě najevo známky porozumění řeči a to tím, že vykoná nějakou jednoduchou reakci. Objevují se zde také první slova, i když je to zprvu jen několik málo výrazů *„jakého si dětského žargonu – hantýrky, které rozumí jen rodiče a která má zpravidla velmi neurčitý význam nějakého globálního přání.“* (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 73)

„Motorické dovednosti jsou pro dítě samozřejmě i prostředkem k uspokojení jiných potřeb, např. orientace v prostředí.“ (Vágnerová, 2012, str. 121) Z hlediska psychologie jsou důležité

dva druhy pohybu: retence a eliminace. Retence je udržení něčeho, setrvání někde a eliminace znamená opustit to, co už nechce nebo kde už nechce být. (Vágnerová, 2012)

Dítě v tomto období chodí již stabilně, překonává překážky, chodí do schodů a běhá. K procvičování hrubé i jemné motoriky se s oblibou věnuje pohybovým a manipulačním hrám (hry na písku, stavěné kostek, běhání, šplhání, jízda na odrážedle a tříkolce). (Thorová, 2015)

Kognitivní vývoj

„V průběhu druhého a třetího roku života se rozvíjí zaměřenost pozornosti a velmi zvolna i schopnost odolávat vnějším rušivým vlivům. Děje se tak především díky zrání určitých oblastí mozku, ale i pod vlivem zkušeností a lepší orientace v okolním světě i v sobě samém.“
(Vágnerová, 2012, str. 134)

Zajímavým rysem vývoje v této fázi je sdílení pozornosti s jiným člověkem. Dítě se v rámci toho zaměřuje na to, co považuje za důležité, a získává tak poznatky určitého druhu. Dosažení vyššího stupně sociálně-kognitivního vývoje probíhá právě na základě schopnosti sdílené pozornosti, nebo dokonce iniciace tohoto sdílení. Díky tomu si děti mohou uvědomit, co jiní lidé dělají a proč to dělají, jaké jsou jejich úmysly. (Vágnerová, 2012)

Rozvoj poznávacích i jazykových potřeb by nemohl být možný, pokud by se v tomto věku také nerozvíjela paměť. K tomu, aby se mohly poznávací i jazykové schopnosti rozvíjet je potřeba jejich uchování a k tomu slouží paměť. Zlepšování paměti se v batolecím věku projevuje rychleji a účinněji. Rozvíjí se zde jak krátkodobá pracovní paměť, která uchovává informace o aktuální situaci, které se zas rychle ztrácejí, pokud se nedostanou do centra pozornosti. Dále se rozvíjí implicitní paměť, která uchovává různé dovednosti. *„Děti, které viděly, jak si někdo jiný hrál s určitou hračkou, dovedou i po uplynutí určité latence užít podobný způsob a jejich hra je méně stereotypní než u dětí, které tuto zkušenost nemají.“* (Vágnerová, 2012, str. 135) S rozvojem symbolického uvažování především v souvislosti s osvojováním řeči se rozvíjí tzv. explicitní paměť, především sémantická explicitní paměť, díky které si dítě pamatuje různé poznatky a dokáže je verbálně popsat. Avšak tato paměť je zatím na počátku rozvoje, týká se obvykle běžných každodenních událost, které se opakují a pamatují si je i mladší batolata. (Vágnerová, 2012)

Emoční vývoj

V batolecím věku má emoční prožívání své typické znaky. Znaky ve své publikaci hezky popisuje Vágnerová (2012). Prvním znakem je hněv a vztek, kterým batolata reagují na

frustraci, kterou cítí. To znamená, že dosud je málo rozvinuta schopnost ovládnání vlastních emocí. Dalšími znaky, které jsou v publikaci (2012) popsány jsou například pocity studu, které děti v tomto věku mají, když jim třeba rodiče dají najevo, že překročily nějaké normy. Dalším projevem emocí je strach, který je spojen s typickou vývojovou proměnou kognitivních funkcí. Může to také souviset i s pocity nejistoty, či strachem z opuštění matkou, hlavně pokud má dítě špatnou zkušenost. V tomto věku také nastupují obavy z neznámých lidí. Můžeme zde sledovat i projevy žárlivosti, které batolata vnímají hlavně ve vztahu k sourozencům. (Vágnerová, 2012)

Langmeier s Krejčířovou se ve své publikaci zabývají emočním výzkumem, který popsali Robertson a Bowlby (1952, 1957), a tím výzkumem byla separace dětí od jejich matek. Popsány jsou tři fáze:

- Fáze protestu: dítě se snaží křičet a volat, protože na základě zkušeností ví, že v tu chvíli matka přijde, pokud volá dost vytrvale.
- Fáze zoufalství: dítě ztrácí naději na přivolání své matky, stále odmítá navázat kontakt s druhými, kteří se mu snaží pomoci.
- Fáze odpoutání od matky: dítě potlačuje své city k matce a je schopno připoutat se k jinému dospělému (pokud najde někoho, kdo mu mateřskou péči nahrazuje). (Langmeier, Krejčířová, 2006)

V tomto období se projevuje prosazování vlastní vůle, období vzdoru. Dítě si v tomto věku začíná pamatovat příjemné i nepříjemné věci. (Thorová, 2015) Autorka také popisuje, že děti se snaží o seberegulaci, snaží se zvládat frustrace, a to často formou různých zlovyků jako např.: bouchání hlavou, cucání palce, plácnutí se, zadržení dechu. (Thorová, 2015)

Socializace

Navazování nových vztahů začíná na základě rozvoje různých kompetencí, které si dítě osvojuje a které mu umožňují zvládnout komunikaci. Nejhlavnější část socializačního rozvoje probíhá v batolecím věku v rámci rodiny. (Vágnerová, 2012)

Langmeier s Krejčířovou (2006) ve své publikaci zmiňují, že dítě v tomto období, konkrétně kolem druhého roka života, začíná navazovat kontakty také s druhými dětmi stejného věku. Ale tyto vztahy zůstávají ještě dlouho ve stínu vztahů k dospělým. Sledování projevů dětí v přirozeném prostředí, tedy domova, ukázalo, že toto období je rozhodující pro osvojení

prosociálního chování, tj. dítě umí poskytnout druhému člověku pomoc, utěšovat ho při nepohodě, udělat mu radost). (Langmeier, Krejčířová, 2006)

„Dítě získává ve svém sociálním prostředí různé role. V tomto směru je určující pohlaví, zevnějšek, chování, ale i odlišnost v kterékoli oblasti. Sociální role, které dítě získá vyjadřují jeho hodnocení, ale i očekávání a požadavky ostatních lidí.“ (Vágnerová, 2012, str. 151)

Celkové shrnutí sociálních dovedností v tomto období popsala Thorová (2015) ve své publikaci, kde se zmiňuje o tom, že dítě si v tomto věku uvědomuje svou vlastní osobu, projevuje své vlastní přání. Probíhá zde batolecí negativismus (vymezování se vůči ostatním slůvkem „ne“) a dítě si zároveň osvojuje základy seberegulace chování. V tomto období krystalizuje osobnostní typ. V kolektivu vrstevníku se projevuje egocentrismus a agresivita, ale také se projevuje zájem o vrstevníky. (Thorová, 2015)

3.3 Předškolní období

Předškolní věk je chápán jako příprava na život ve společnosti. Proto konec této fáze není určen jen fyzickým věkem, ale i sociálně, tedy nástupem do školy. *„Aby to bylo možné, musí dítě přijmout řád, který chování k různým lidem v různých situacích upravuje. Musí se naučit prosadit i spolupracovat, což je důležité především v rovnocenné vrstevnické skupině.“* (Vágnerová 2012, s. 177)

Langmeier et.al. se ve své knize zmiňují o tom, že předškolní období je v užším slova smyslu bráno jako „věk mateřské školy“. To by ovšem nebylo správné chápat pouze v tomto směru - *„...jednak mnoho dětí do školy nechodí, jednak rodinná výchova stále zůstává základem, na kterém mateřská škola dále účelně staví a napomáhá dalšímu rozvoji dítěte.“* (Langmeier, et. al., 2006, str. 87)

Vývoj základních dovedností

V tomto období jsou změny méně nápadné, protože chodit a plně se pohybovat se dítě naučilo v předešlé etapě. Přesto jsou to změny významné, protože ovlivňují to, jaké místo dítě zaujme

ve společnosti. Motorický vývoj lze v tomto období označit jako stálé zdokonalování. Zlepšuje se pohybová koordinace, větší hbitost a také elegance pohybu. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

V této fázi děti cvičí mnohem více svou zručnost. Napomáhají jim k tomu různé hry s pískem, kostkami, s plastelínou, a hlavně svou zručnost trénují při kresbě. Pomocí kresby děti zobrazují svět okolo nich tak, jak jej chápou. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Řeč se během tohoto období také výrazně zdokonaluje. Každé dítě rádo povídá a vypráví. *„Důležitý pokrok dítěte v předškolním období je však také v tom, že nerozšiřuje jen svou slovní zásobu a znalost gramatických pravidel, ale začíná také účinně užívat řeči k regulaci svého chování“.* (Langmeier, et. al., 2006, str. 89)

Kognitivní vývoj

„Piaget (1966) označil tuto fázi kognitivního vývoje podle typického způsobu uvažování předškolních dětí jako období názorného, intuitivního myšlení.“ (Piaget in Vágnerová, 2012, str. 177) Myšlení předškolního dítěte je zatím nepřesné, protože nerespektuje zákony logiky. Má tedy mnoho omezení. Předškolní děti zatím nevnímají informace, které nechápou a které by jim komplikovaly pohled na svět. V poznávání světa dětem pomáhá představivost. Svě představy dítě přizpůsobuje vlastním možnostem poznání i aktuálním potřebám. (Vágnerová, 2012)

Emoční vývoj

V předškolním období je emoční prožívání u dětí stabilnější a vyrovnanější než v období batolecím. Emoce v této fázi jsou dost intenzivní a snadno přecházejí z jedné kvality do druhé. Vágnerová (2012) ve své knize rozděluje změny v emočním prožívání do několika bodů:

- Vztek a zlost, které ale nebývají tak časté jako v předešlém období, protože dítě už lépe chápe příčiny vzniku.
- Projevy strachu, které mohou být vázány i na dětskou představivost.
- Smysl pro humor, který souvisí i s rozvojem kompetencí.
- Očekávání. Dítě se dokáže na něco těšit. (Vágnerová, 2012)

Postupně se zde rozvíjí i emoční paměť, kterou můžeme poznat skrze vyprávění. V předškolním věku se rozvíjí také emoční inteligence, díky které se dokážou lépe orientovat i v

emocích jiných lidí a tím vlastně vytvářet i empatii. Tedy dokážou lépe odhadnout situaci a lépe reagovat. (Vágnerová, 2012)

Rozvíjí se zde i vztahové emoce, které se dále zpřesňují city, jako je láska, sympatie a nesympatie. „Převažující emoční ladění dítěte a jeho tendence reagovat na různé lidi určitým způsobem nezávisí jen na typu temperamentu, ale i na zkušenosti, na míře jistoty a bezpečí v rámci rodiny.“ (Vágnerová, 2012, s. 223)

Socializace

I v tomto období probíhá socializace mimo rámec rodiny, resp. nejbližšího prostředí příbuzných a známých. Je třeba chápat, že i tato fáze je přípravou na život ve společnosti ještě z širšího hlediska, než je bezprostředně navazující nástup do školy. Rodinné zázemí je vždy základní jistotou a jeho existence dítěti umožňuje zvládat nové role a zvykat si na nové prostředí. (Vágnerová, 2012)

„Socializace a individuace, tj. rozvoj osobnosti jedince, probíhá v interakci s jinými lidmi, dítě tímto způsobem rozvíjí i svou individualitu. Rozšíření kontaktů mimo rodinu, vztahy s dalšími dospělými a dětmi mu umožňují získat nové zkušenosti, nezbytné pro další osobnostní vývoj.“ (Vágnerová, 2012, str. 223)

Ustupuje sobecké chování (půjčování hraček). Na druhé straně stále přetrvává agresivita jako řešení situace. Nabývá na schopnosti reprezentační změny, tj. dítě je schopné si uvědomovat svoje domněnky a chápat, že mohou být správné i nesprávné. Rozvíjí se také sociodramatická a kooperativní hra. (Thorová, 2015)

3.4 Školní věk

V tomto období je důležitým sociálním mezníkem nástup do školy. Dítě díky tomu získává novou roli, stává se školákem. Proto lze školní věk chápat jako období oficiálního vstupu do společnosti. „Erikson (1963) označil toto období jako fázi pýle a snaživosti, jejímž hlavním cílem je uspět, prosadit se svým výkonem.“ (Erikson in Vágnerová, 2012, s. 255) Z širšího hlediska to můžeme pojmut jako potvrzení vlastních kvalit v různých sociálních skupinách, tedy nejen ve škole, ale i mezi vrstevníky. S tím souvisí nejen rozvoj mnoha kompetencí, ale i celé osobnosti dítěte. Toto období můžeme posuzovat i jako fázi vytvoření horizontálního společenství a zařazení do vrstevnické skupiny, která má svou hierarchii a řídí se svými pravidly. V tuto chvíli dítě potřebuje uspět v obou oblastech, být pozitivně hodnoceno za své výkony a také být ostatními přijímáno. (Vágnerová, 2012)

Školní věk lze rozdělit do tří fází:

Raný školní věk

Trvá od nástupu do školy, tedy od 6 let, do přibližně 9 let. Charakteristickou změnou pro tuto fázi je změna sociálního postavení. Tedy dítě je v tomto období schopno zvládnout novou sociální roli a také zvládat základy vzdělanosti (čtení, psaní a počítání). (Vágnerová, 2012)

„Období bývá popisováno jako klidné, změny spíše nenápadné. Tento výklad je však poněkud zavádějící. Střední dětství je důležitou vývojovou fází, ve které dítě musí zvládnout řadu vývojových úkolů. Formuje se sebepojetí, genderová identita (uvědomování si vlastního pohlaví) a postoje ke vzdělání.“ (Thorová, 2015, str. 402)

Langmeier a Krejčířová popisují toto období ve své publikaci jako také vcelku nezajímavé, ač pro život člověka nesmírně důležité. Změny nejsou tak viditelné jako v útlém věku nebo v následujícím období dospívání. Psychoanalýza skutečně tento věk označila jako období „latence“. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Zmiňují zde také, že celé období lze označit také jako „**střízlivý realismus**“. Tj. děti jsou plně zaměřeny na to, co je a jak to je. Snaží se pochopit okolní svět a věci v něm „**doopravdy**“. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Obecný přehled tohoto období tedy mluví o tom, že se zlepšuje jak hrubá motorika, tak i jemná. Např: zvyšuje se síla, dítě dokáže lépe hospodařit s energií, zlepšuje se psaní, rýsování. Dále můžeme vnímat, že v této fázi jejich vnímání přestává být bezpečné. Děti se učí orientovat v čase a prostoru, vnímání se vývojem přibližuje vnímání dospělých. Co se týče socializace, tak v tuto chvíli je velmi významná, protože děti nastupují do školy. Nástup je pro ně emočně náročný. Dítě se učí rozumět a mluvit o svých vnitřních pocitech. Osvojují si nové sociální dovednosti, jako je vyjádření empatie, poskytnutí sociální podpory a také týmová spolupráce. V tuto chvíli se myšlení nachází ve stádiu konkrétních operací, začíná se uplatňovat logické myšlení. (Thorová, 2015)

Střední školní věk

(9–12 let) – tj. do doby, kdy dítě přechází na 2. stupeň ZŠ a začíná dospívat. V této fázi probíhají méně nápadné změny, ale lze je považovat za přípravu na dospívání. Dítě si zde vytváří určitou

pozici ve škole. Postupně se rozvíjí ve všech oblastech a začínají se tak vytvářet předpoklady pro budoucí proměnu. (Vágnerová, 2012)

„Jde o období relativního klidu a pohody, které mohou narušovat sociální tlaky vycházející ze školy, z rodiny či z vrstevnické skupiny“. (Vágnerová, 2012, str. 255) Dítě se plynule rozvíjí ve všech oblastech a začínají se tvořit předpoklady pro budoucí změnu.

Starší školní věk

Období 2. stupně základní školy. Toto období trvá do ukončení povinné školní docházky, tedy tak do 15 let. Z biologického hlediska se jedná o období pubescence (první fáze dospívání). Tato fáze se projevuje i na psychické úrovni změnou prožívání a uvažování. Dochází k postupnému osamostatňování a odpoutávání od rodiny. (Vágnerová, 2012)

Vývoj základních schopností a dovedností

Výrazně se v tuto chvíli zlepšuje hrubá i jemná motorika. Pohyby jsou rychlejší a také svalová síla je větší. Pohybové rozdíly mezi dětmi mohou být odlišné, protože záleží na tom, jak je k tomu vedou rodiče. (Lagmeier, Krejčířová, 2006)

Při hrubé motorice se zvyšuje síla, plánování činností a vytrvalost. Děti v tomto věku už mají vysokou výkonnost. Na konci tohoto období je už schopno se vyrovnat dospělým. V jemné motorice se naopak zvyšuje kontrola pohybu v činnostech vyžadující přesnost. Zlepšuje se psaní, rýsování, modelování a hra na hudební nástroj. U dívek je rozvoj ukončen v 10 letech, u chlapců později, tak ve 12 letech. (Thorová, 2015)

Rozvíjí se zde také smyslové vnímání – druhá složka senzomotorické aktivity. V tomto věku pozorujeme výrazné pokroky. Dítě je pozornější, vytrvalejší, je pečlivější, vše více zkoumá. Nevnímá už věci v celku, ale prozkoumává je do více detailů. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Kognitivní myšlení

Myšlení se v této fázi nachází ve stádiu konkrétních operací. Začíná se rozvíjet logické myšlení, díky němuž jsou děti schopné více zobecňovat. Ustoupilo již magické myšlení a dítě v tuto chvíli vyžaduje přesné napodobování skutečnosti, jak v kresbě, tak i při hře. Dítě se učí učit, organizovat věci, hledat vyhovující styl. Ještě složitější situace nedokážou vyhodnotit ze všech

potřebných perspektiv, uplatňují spíše morální princip, pravidla, která platí pro každého bez ohledu na kontext. (Thorová, 2015)

„Rozvoj myšlení mladších školáků se projeví používáním takové strategie uvažování, která se řídí základními zákony logiky s respektuje vlastnosti poznávané reality, ať už v její aktuální podobě nebo na úrovni zafixované zkušenosti.“ (Vágnerová, 2012, str. 266) To znamená, že se opouští prelogické myšlení, které je ovládané nejrůznějšími pocity a potřebami, egocentrismem a fantazií. (Vágnerová, 2012)

Myšlení dítěte mladšího školního věku je vázáno na realitu. Tj., že je dítě schopno uvažovat o něčem určitém, co samo zná, i když objekt úvah není přítomen. Nejraději vychází z vlastní z vlastní zkušenosti. Dítě dává přednost takovému způsobu poznávání, kdy se může samo přesvědčit o pravdivosti tvrzení. (Vágnerová, 2012)

U adolescenta myšlení vyspívá, dospívající je schopen vyvozovat abstraktní závěry, slábne černobílá vyhraněnost mladšího školáka. *„Myšlení se stává pružnějším, komplexnějším a systematictější.“* (Thorová, 2015, str. 427) V tomto období dospívající je schopné uvažovat vědeckým způsobem, přemýšlí o svém vlastním myšlením. (Thorová, 2015)

Děti staršího školního věku začínají chápat relativnost. Více pochybují a odmítají přijímat pravdy od ostatních, čímž se začíná projevovat argumentace. *„Nové kognitivní kompetence jim otevřely mnohem širší možnosti poznávání, ale přinesly jim také nejistotu, bohatší, výraznější a často ambivalentní emoční reaktivitu.“* (Thorová, 2015, str. 428)

Emoční vývoj

„Rozvíjí se emoční inteligence, a to, jak schopnost vyznat se ve svých pocitech i v emocích jiných lidí, tak schopnost s nimi účelněji zacházet.“ (Vágnerová, 2012, str. 305) Rozvoj emoční inteligence závisí na zrání prefrontální mozkové kůry, ale i na zkušenostech, které dítě získává. V tomto období dochází k většímu propojení emočního hodnocení a racionálního uvažování. (Vágnerová, 2012)

V tomto věku se zlepšuje schopnost rozpoznávat a chápat emoce jiných lidí. Rozvíjí se také schopnost pracovat s empatií, kdy nejde jen o vnímání druhých lidí a jejich pocitů, ale i o snahu je nějak ovlivňovat. *„Empatie usnadňuje vcítění do pocitů někoho jiného, ale zároveň může vést ke změně vlastních prožitků.“* (Vágnerová, 2012, str. 306)

Rozvíjí se zde také sebehodnotící se emoce. Vyplývají ze srovnání vlastního výkonu a chování ve škole s projevy ostatních dětí, ale také z hodnocení dospělých a vrstevníků. Tyto emoce jsou

důležité také i jako faktory, které regulují dětské chování a podporují rozvoj sociálních kompetencí. „*Přijetí zodpovědnosti za splnění či nesplnění příslušných norem vede k navození pocitů studu či viny, nebo naopak hrdosti a sebeuspokojení.*“ (Vágnerová, 2012, str. 308)

Socializace

V tomto období dítě rozšiřuje sociální okruh vztahů. Už nehrají hlavní roli jen rodiče, ale také učitelé a spolužáci. Většinou navazují vrstevníci mezi sebou vztahy rychle a často se mění okruh přátel. Probíhá osvojení nových sociálních dovedností jako je poskytování podpory apod. (Thorová, 2015)

„*Ve školním věku je ze sociálního hlediska důležitý vstup do školy. Představuje další odklon od výlučného vlivu rodiny a podřízení instituci, jež reprezentuje hodnoty a normy, které jsou nejbližší kultuře střední a vyšší vrstvy společnosti.*“ (Vágnerová, 2012, str. 311) Školní věk je další důležitou fází na přípravu života. Potvrzuje si zde předpoklady pro získání budoucí profesní role. (Vágnerová, 2012)

V rámci různých sociálních skupin dítě získává různé role. V tomto věku se podle Vágnerové (2012) jedná o tyto oblasti:

- Rodina i v tomto věku představuje základní sociální a emoční zázemí, ale zároveň také ovlivňuje i činnosti mimo rodinu pro uplatnění dítěte. (Vágnerová, 2012)
- Škola „*je významnou institucí, která umožňuje rozvoj obecně sociálně požadovaných a ceněných kompetencí i způsobu chování.*“ (Vágnerová, 2012, str. 312) Díky škole získává dítě předpoklady k dalšímu společenskému uplatnění.
- Vrstevnická skupina umožňuje rozvoj jiných vlastností a dovedností. S touto skupinou se dítě čím dál více ztotožňuje. Rozvíjejí se zde symetrické vztahy, dítě se může s vrstevníky srovnávat a díky tomu se snažit dosáhnout stejné úrovně. Na základě toho se také musí naučit řešit konflikty, které ve skupině vznikají. (Vágnerová, 2012)

3.5 Období dospívání

Toto období lze vymezit jako dobu mezi dětstvím a dospělostí. Podle Vágnerové (2012) v tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti. Týká se to všech oblastí, tedy somatické, psychické i sociální.

Mnoho změn je podmíněno biologicky, ale hodně to ovlivňují psychické i sociální faktory. Proto je průběh dospívání závislý na kulturních i společenských podmínkách. Z toho poté vyplývají požadavky a očekávání společnosti vůči dospívajícím. (Vágnerová, 2012)

Období dospívání má dvě fáze:

Raná adolescence

či pubescence zahrnuje prvních pět let dospívání. Časově se zařazuje mezi 11.-15. rok věku. V tomto okamžiku je u dospívajících nejnápadnější tělesná změna, která je spojena s pohlavním dozráváním, tedy pubertou. Na základě toho se pak mění i zevnějšek. Pro toto období je velmi důležité přátelství, prostor pro první lásky, experimenty s prvními vztahy. Je zde důležité vnímat, že dospívající v tomto období usilují o odlišení od dětí i dospělých. (Vágnerová, 2012)

„Primárním vývojovým úkolem adolescence je vytvoření identity, které umožní odpoutání od rodičů a dosažení takové míry autonomie, která umožní samostatné fungování ve světě.“ (Thorová, 2015, str. 416) Tedy například první brigády a na základě toho spoření pomáhají získávat dospívajícímu představu o penězích, o hospodaření s nimi a připravují ho na ekonomickou nezávislost. Proto v tomto období musí dospívající udělat první rozhodnutí týkající se jejich vlastní budoucnosti a jejich postavení. (Thorová, 2015)

Langmeier a Krejčířová ve své publikaci Vývojová psychologie (2006) toto období nazývají obdobím pubescence, a rozdělují je dále na fázi prepuberty (u dívek toto období může trvat zhruba od 11 do 13 let, u chlapců probíhá fyzický vývoj o 1-2 roky později) a fázi vlastní puberty (období vymezují věkem 13 až 15 let). (Langmeier, et. al., 2006)

Pozdní adolescence

Zahrnuje dalších pět let života. Tedy časové rozmezí je zde 15. - 20. rok. Důležitým sociálním mezníkem v tomto období je ukončení profesní přípravy, kdy následuje buď nástup do zaměstnání, nebo pokračování ve studiu. Smyslem tohoto období je podle Vágnerové (2012) „poskytnout jedinci čas a možnost, aby porozuměl sám sobě, zvolil si, čeho chce v budoucnosti dosáhnout a osamostatnil se ve všech oblastech, v nichž to současná společnost vyžaduje.“ (Vágnerová, 2012, str. 372)

Podle stadií, která ve své knize zmiňuje Thorová (2015) se v tomto období objevují fáze sblížení s přáteli (16–17 let). Zlepšují se vztahy s rodiči, dospívající se chová zodpovědněji vůči rodině i přátelům. A také fáze konsolidace vztahu k sobě (18 let – konec dospívání). Formuje se tedy

poctit autonomie. Nabývá ustálení a upevnění názorů vztažených k vlastní osobě. (Thorová, 2015)

Vývoj základních schopností, dovedností a zájmů

Vývoj motoriky je v tomto období výraznější než v předchozím období. Dospívající získávají rychleji dovednosti, se kterými potom pracují. Rozvíjí se zde významně i vnímání, zejména vizuální vnímání, které dosahuje vyšších hodnot s abstraktním myšlením. (Langmeier, et. al., 2006)

Roste slovní zásoba, tedy vývoj řeči, u nadaných jedinců se výrazně projevuje literární vyjadřování. (Langmeier, et. al., 2006)

V tomto období je dospívající jedinec také schopen se účinněji učit na základě poznávání logických souvislostí. (Langmeier, et. al., 2006)

Kognitivní vývoj

„Kognitivní vývoj je i v tomto období výsledkem interakce zrání a učení.“ (Vágnerová, 2012, str. 379)

Jak Vágnerová (2012), tak stejně tak i Langmeier s Krejčířovou (2006) ve svých publikacích zmiňují, že toto období nazval Piaget stádiem formálně logických operací, tedy, že se myslí o myšlení. Díky tomu je dán myšlení větší prostor. Dospívající je schopen velkého počtu myšlenkových kombinací, mezi nimiž jsou i ty, které se ani nevyskytnou. (Langmeier, et. al., 2006)

„Dospívající je schopen pracovat s pojmy, které jsou vzdáleny od bezprostřední smyslové zkušenosti, jsou obecnější, abstraktnější. Tvoření pojmů se uvolňuje ze závislosti na názorných předlohách a probíhá dalekosáhle na rovině symbolického uvažování.“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 150) Nyní tedy dospívající chápe složitější pojmy jako jsou např. spravedlnost, pravda, právo apod. (Langmeier J., et. al., 2006)

Dále se dospívající v této fázi už nespokojí s jediným řešením, ale uvažuje o možných alternativních řešeních, poté je zkouší a hodnotí. „Postupuje už podobně (i když ovšem většinou ne tak důsledně) jako badatel, který si tvoří různé hypotézy, ověřuje jejich platnost a postupně je přijímá nebo zavrhuje.“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 150) Vágnerová to ve své publikaci zmiňuje tak, že dospívající dovedou experimentovat s vlastními úvahami. Dovedou

je kombinovat a propojovat. Na základě tohoto postupu je pak myšlení flexibilnější. Tento způsob představuje prostředek k dalšímu rozvoji. (Vágnerová, 2012)

Dospívající nahlíží na situace z více perspektiv. Chápe, že za určitým chováním mohou být různé pohnutky, objevuje se relativismus a mizí absolutismus. „*Zlepšuje se metakomunikace (chápání metafor, nadsázky, slovních hříček, analogií), metapaměť (rozuměná vlastním paměťovým dovednostem a jejich kontrola) a metakognice (přemýšlení o vlastním myšlení a pocitech).*“ (Thorová, 2015, str. 432)

Emoční vývoj

Mezi hlavní úkoly dospívání patří oproštění z přílišné závislosti na rodičích a zároveň navazování odlišných a významnějších vztahů k vrstevníkům obojího pohlaví. I když můžeme vnímat, že tento způsob osamostatňování probíhá už od útlého věku v dětství a pokračuje i v dospělosti. Každopádně v tomto období dospívání to je rozhodující pro převzetí budoucích rolí manželských i rodičovských. (Langmeier, et.al., 2006)

Toto období je pro samotné dospívající překvapující. Emoční reakce jsou totiž ve srovnání s dřívějšími projevy nápadnější. Proto i někdy pro ně samotné bývají změny nálad nepříjemné, protože neznají a nejsou schopni si vysvětlit jejich příčinu. (Vágnerová, 2012)

Dospívající jsou v této fázi velmi přesvědčeni o tom, že to, co prožívají je mnohem intenzivnější než to, co prožívají ostatní, a že jejich pocity jsou výjimečné. Z toho vyplývá, že v této fázi dospívající prožívají výrazné až extrémní projevy citů. Střídání nálad od pocitů méněcennosti k úplnému nadšení. Přecitlivělost na kritiku, to poté může vést k psychickým obtížím. Časté vymezování se. Projevuje se zde větší schopnost empatie a projevy soucitu, ale spíše ve vrstevnických vztazích. (Thorová, 2015)

Socializace

„*Adolescent je vztahu k rodičům rozpolcený: Na jedné straně je na rodičích existenčně závislý a má k nim hluboký citový vztah, na straně druhé touží po samostatnosti, ve které ho rodiče stále omezují, na což reaguje vzpourou a kritikou.*“ (Thorová, 2015, str. 432) V tomto období jsou vztahy s přáteli důležitou součástí, která ovlivňuje chování dospívajícího. Díky skupině se rozvíjí osobní identita, rozvíjí se také skupinová identita a vzniká také partnerská identita. (Thorová, 2015)

Podle Vágnerové (2015) bývá dospívání označováno jako doba druhého sociálního narození, spojeného se vstupem do společnosti. Změnu postavení v sociálním prostředí signalizují dva

důležité sociální mezníky. To je především ukončení školní docházky a získání občanského průkazu. Tím se dospívající posune na vyšší úroveň. (Vágnerová, 2012)

Vágnerová (2012) ve své publikaci rozděluje socializaci u dospívání na dvě období: na období rané adolescence a pozdní adolescence. V raném období adolescence se u dospívajících mění vztahy s lidmi, jak s dospělými, tak i s vrstevníky. V této fázi dospívající obvykle odmítá jakoukoliv nadřazenou pozici, jako jsou třeba rodiče nebo učitelé. Na základě toho bývají adolescenti k dospělým kritičtí a netolerantní. *„Odsuzování dospělých nebývá větší než kritika vrstevníků, ale bývá nápadnější, protože je vývojově novým, dosud sociálně tabuizovaným projevem.“* (Vágnerová, 2012, str. 396)

Pro rozvoj jsou důležité sociální skupiny, jako jsou rodina, škola, volnočasové instituce a vrstevnické skupiny. Rodina je samozřejmě stále důležitým mezníkem, i když se dospívající snaží odpoutat a osamostatňovat se. Škola je spíše důležitá kvůli budoucímu postavení. Volnočasové instituce ovlivňují jak zařazení, tak rozvoj schopností i dovedností. A vrstevnická skupina je důležitější, protože dospívající se s ní identifikuje, stává se pro něj zdrojem jak emoční, tak i sociální opory. (Vágnerová, 2012)

Období pozdní adolescence je fází přechodu do dospělosti. Takže se zde čím dál více projevují typické znaky jako jsou např.: *„jedinec je čím dál více akceptován jako dospělý a zároveň se od něho očekává i odpovídající chování a zodpovědnost.“* (Vágnerová, 2012, str. 397) V této fázi se mění skupiny, které jsou pro dospívajícího důležité.

- Rodina zůstává významným sociálním zázemím. Na konci adolescence bývají právě vztahy s rodiči více stabilizované.
- Sekundární vzdělávací instituce. Škola je významná z hlediska vymezení následného zařazení. Nástup do další školy vede k další sociální odlišnosti, která je spojená s rozvojem různých vlastností a dovedností.
- Pracoviště ovlivňuje vymezení sociální identity. Dospívající není definován jen svou profesní rolí, ale také institucí, resp. zaměstnavatelem, pro kterého pracuje.
- Vrstevnická skupina je v této fázi nejdůležitějším zdrojem emočním a sociální opory. Více se zde rozvíjí vztahy přátelské i první partnerské vztahy. (Vágnerová, 2012)

„V období pozdní adolescence dochází k další proměně a rozšíření teritorií, v nichž dospívající tráví svůj život. Přejít na střední školu bývá někdy spojen s odchodem z rodiny, adolescent

žije v internátu a domů se vrací pouze o víkendech a o prázdninách. Rozšiřuje teritorium volnočasových aktivit.“ (Vágnerová, 2012, str. 398)

3.6 Časná a střední dospělost

„Není pochyb o tom, že psychologie dospělého věku a stáří je dnes mnohem méně rozvinuta než psychologie dětství a dospívání. Počet empirických studií, které se zabývají vývojem v dospělém věku, je nesrovnatelně menší a počet bezpečných závěrů je poměrně omezený.“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 166)

Změny psychiky jedince od narození do pozdního stáří bývají členěny do tří stádií:

- V první etapě (dětství a dospívání) dochází k rychlým změnám. Ty vedou ke stále vyšší úrovni psychické organizace.
- Ve druhé etapě zůstávají funkce na přibližně stejné úrovni (nerozvíjí se dále, ale ani také neklesají).
- Ve třetí etapě převažují změny, které vedou k poklesu funkcí, k dezorganizaci a k celkovému zhoršení končící smrtí. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Časná dospělost

Bývá to přechodným obdobím mezi adolescencí a plnou dospělostí. „Dospělost tu vymezujeme s přihlédnutím ke třem kritériím: k věku, k převzetí určitých vývojových úkolů a k dosažení určitého stupně osobní zralosti.“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 167)

Jedním z kritérií je dosažení osobní zralosti. Zralost u dospělého je pokládána tehdy, kdy přijímá plnou osobní a občanskou odpovědnost, začíná být ekonomicky nezávislý, přijímá očekávané výchovné úkoly vůči svým potomkům a na druhé straně se přizpůsobuje svým rodičům. Zralost je podle Charlotty Bühlerové věk naplnění základních životních tendencí.

V tomto období se dospělí potýkají s krizí, které jsou připisovány jevy jako například egocentrismus a sobectví v konfliktu s emoční potřebou mít s někým výlučný emoční vztah. Nebo zde probíhají pocity jako je nuda a únava ze sociálních vztahů, pocit stereotypního života, nespokojenost s povoláním, se vztahy na pracovišti, nebo také ztráta původních přátelských vztahů. Dospělí v této krizi také hledají sami sebe a své místo v životě. Nebo jsou konfrontováni stárnutím, zjišťují, jak se stárnutí podepisuje na životě. (Thorová K., 2015)

Střední dospělost

„Společnost vnímá jedince středního věku jako vysoce produktivního, zkušeného a zralého člověka, který rozvíjí životní scénář, jež si naplánoval v době mladé dospělosti.“ (Thorová, 2015, str. 445) Stává se také, že se v tomto období objevuje konkurence v podobě mladších nadějných spolupracovníků, takže v této fázi vzniká nutnost uhájit si svou pozici, což vyžaduje znalost a pružnou reakci na změny. (Thorová, 2015)

„Toto životní období bývá popisováno jako fáze konsolidace, kdy jsou zvolené cíle vytrvale sledovány, vyžadují od člověka mnoho energie a sil, ale k větším změnám životní dráhy či přelomům po dlouhou dobu nedochází.“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 172)

Stává se v tomto věku, že dospělý již má pocit, že dosáhl životního vrcholu a nyní začíná sestupovat k úpatí, kde čeká stáří a smrt. To dospělého člověka dotlačí k určitým rozhodnutím, protože má strach, že některé sny se mu již nepodaří splnit a s tím se dospělý odmítá smířit. (Thorová, 2015) Člověk v tomto období nebojuje jen s tím, že začíná sestupovat, ale také s tím, že začíná pociťovat i další změny, ubývá fyzická síla, snižuje se kvalita spánku, tělo hůře regeneruje apod. (Thorová, 2015)

Někteří dospělí toto období vnímají zas naopak jako příležitost splnit si sen. Jak píše autorka (Thorová, 2015) ve své knize, někteří lidé prožívají tuto fázi dospělosti jako vrchol životního období. *„Někteří lidé při hodnocení dosavadního života neprožívají negativní pocity ve formě frustrace, beznaděje a smutku a v období středního věku neprochází žádnou psychosociální krizí. Naopak člověk může pociťovat, že nastala vhodná doba uskutečnit si svůj sen.“* (Thorová, 2015, str. 447)

Avšak stejně jako i u jiných krizí v určitém věku, je krize středního věku široký pojem, který označuje období negativního emočního stavu vyvolaný škálou určitých podnětů. *„V užším smyslu mluvíme o krizi středního věku, pokud člověka trápí deprese, pochybnosti a jiné negativní pocity a myšlenky související s procesem stárnutí.“* (Thorová, 2015, str. 449)

Thorová K., (2015) ve své publikaci popisuje typické chování pro krizi středního věku jimž může být např.: znechucení z dosavadního způsobu života, hledání intenzivních prožitků, separace, rozvod, vzrůst s nespokojeností s profesí, životní nespokojenost, deprese, ztráta iluzí, pocity bezmoci, prázdnoty, nudy, frustrace, provádění různých radikálních změn... (Thorová, 2015)

Kognitivní vývoj

V intelektové oblasti jsou první známky stárnutí nenápadné – tj. myšlení je méně pružné, více se spoléhá na nabyté zkušenosti a znalosti a obtížnější může být i učení se novému. Naopak člověk dokáže lépe využít svých dovedností, protože bývá rozvážnější a vyvaruje se unáhlených řešení, také lépe spojuje jednotlivé detaily do smysluplných celků. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Složka inteligence se stále rozvíjí, takže „*starší člověk je schopen lépe porozumět i skutečnosti, že ani zdánlivě protikladné názory či přesvědčení lidí se ve skutečnosti nemusí vylučovat, ale mohou být pravdivými pohledy na tutéž realitu viděnou z různých úhlů.*“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 191)

I když se autoři Langmeier s Krejčířovou ve své publikaci (2006) zmiňují o tom, že i když výzkumu vývojové teorie v tomto období bylo věnováno málo pozornosti, mohou někteří lidé ve srovnání s mladými ztrácet sebejistotu, protože jsou znejistění občasnými výpadky paměti, které nemusí být o nic častější než dříve. Jsou však nově prezentovány jako nastupující projev úbytku sil. Na základě toho dospěli vyhledávají zázračné kúry k udržení psychických schopností anebo rezignují a začínají odmítat vše nové. (Langmeier J., Krejčířová D., 2006) To podle mě je také jedna z věcí, proč se objevuje krize středního věku.

Emoční vývoj

„*S nástupem dospělosti se člověk začíná v plné míře věnovat realizaci zvolené životní cesty. I když se jistě emoční prožívání v tomto období značně liší u různých jedinců, přesto je u většiny lidí tato doba charakterizována jako nový nástup realismu a extroverze po předchozí adolescentní introverzi.*“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 177)

V tomto období už dospělý méně sní a ve svém jednání bývá spíše střízlivý a pragmatický. Už zná své možnosti a je si sám sebou jist. „*Tato relativní stabilita a střízlivý realismus trvají (ovšem s občasnými většími či menšími výkyvy podle aktuálních životních podmínek a okolností) po většinu období střední dospělosti, kdy jsou před člověkem stále nové úkoly a problémy k řešení a známky pokračující involuce ještě nejsou příliš nápadné.*“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 177)

Socializace

V tomto směru je zde socializace směřována na realizaci pracovní činnosti, na činnosti ve volném čase a na manželství. V mladé dospělosti začíná jedinec vykonávat trvalou pracovní

činnost, pro kterou se na základě dřívější volby připravoval. Rozdíl v počátcích své kariéry a v pozdější době, zde spisovatelé (Langmeier a Krejčířová, 2006) popisují, že v časně dospělosti jsou lidé méně zaujatí svou prací než v pozdější době. Projevuje se to tím, že v práci hledají více příležitostí k dalšímu rozvoji, zatímco ve straším věku jsou zaměstnanci se svou prací spokojenější. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Dalším mezníkem v tomto období bývá to, že v této době často odcházejí děti z domova. To se týká hlavně matek, které to mohou brát ve smyslu, že „už je nikdo nepotřebuje“, a to hlavně pro ty, co si dříve nevytvořily žádné jiné hodnotné cíle života. (Langmeier, Krejčířová, 2006) Pro někoho ovšem uvolnění z povinností péče o děti znamená příležitost intenzivněji se věnovat práci nebo odpočívat a mít čas na své zájmy, rozšiřovat přátelské vztahy anebo znovu pracovat na vlastním manželství. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

V každém případě se zde stává, že všichni musí měnit způsob práce, trávení volného času, společenské aktivity, a především pohled na sebe a své možnosti. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

V tomto období je také několik odlišných vzorců v rámci zaměstnání. Někdo je na vrcholu své kariéry, má vysoké postavení a vliv a respekt druhých. „*Patrná je nyní výrazná potřeba předávat dosud nabyté zkušenosti a učit následující generaci.*“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 193)

Je důležité v tomto období pečovat o svou psychickou stránku a snažit se vyhnout vyhoření z práce. Je potřeba tomu předcházet a dbát na dostatečnou relaxaci a využívat i další strategie snižování stresu. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

4 Analýza potřeb účastníků podle věku

V následující kapitole se budeme zabývat analýzou potřeb pro jednotlivé cílové skupiny. V teoretické části jsem se zabývala vývojem věkových kategorií a zde je potřeba se zaměřit na jejich potřeby na základě vývoje.

V rámci analýzy je práce zaměřena na kognitivní vývoj a potřeby v tomto okruhu. Dále na emoční dimenzi, socializační a také především na potřeby v části vývoje jemné i hrubé motoriky. Každá věková kategorie se hodně liší, a proto je potřeba se zabývat potřeby, které se mohou v rámci tábora naplnit, či více vyvinout.

Předškolní období

Na základě předešlé kapitoly se můžeme zaměřit na potřeby dětí v tomto věku. Např. jednu ze základních potřeb, které dítě v tomto období má, je, aby dítěti byla věnována maximální **pozornost**.

Důležitý je tak rozvoj **jemné i hrubé motoriky**. Aktivity vhodné pro posílení jemné motoriky jsou např.: stříhání, modelování, nalepování samolepek, stavebnice. Pro rozvoj hrubé motoriky jsou vhodné aktivity např.: překážkové dráhy, hry s míčem, trefování se do brány, hry na schovávanou apod.

Významně se v této fázi rozvíjí také **řeč**. Proto je důležité s dětmi hodně mluvit, procvičovat s nimi slova a učit je jejich význam. Díky tomu nerozvíjí jen svou slovní zásobu a gramatiku, ale také řeč užívá k regulaci svého chování. Dále můžeme s dětmi provádět aktivity jako jsou např.: seřazení dějové posloupnosti podle obrázků, které děti seřadí podle správné posloupnosti a pak zároveň popíší a vysvětlí, proč to tak seřadily. Další z aktivit mohou být také nacvičování básní a písní. (Metodický portál RVP, 2020)

Co se kognitivního vývoje týká, dítě v předškolním věku nezaznamenávají informace, kterým nerozumí a které by mohly komplikovat pohled na svět. V tomto směru děti využívají svou **představivost**, díky které poznávají svět a přizpůsobují to také svým potřebám. Představivost lze rozvíjet pomocí kresby, přičemž je potom dobré si o té kresbě s dětmi popovídat (rozvoj řeči, fantazie, představivosti), kdy dítě vypráví o tom, co nakreslilo. Dále pro rozvoj představivosti může být vhodná aktivita hraní si s kostkami (Duplo), kdy něco staví bez nějaké předlohy, ale podle sebe (rozvoj představivosti, fantazie, motoriky). Také např.: stavění přístřešků v lese, nebo tvoření z různého lesního materiálu, objevování toho, že hlinou se dá kreslit apod.

Na základě schopnosti imaginace (představivosti) se může dále rozvíjet fantazie, která je u dětí velmi důležitá. Fantazii můžeme rozvíjet nejen pomocí čtením knížek, nebo vyprávěním pohádek (čímž rozvíjí také i svou paměť), ale také dalšími činnostmi, jako jsou např.: „Vaření“ v přírodě (dětí vymýšlí a hledají ingredience k „uvaření“ pokrmu). Dále také v dětech můžeme probouzet fantazii pomocí otázek (např.: když jsme s nimi venku, můžeme fantazii rozvíjet položením otázky: „*Co ti připomíná támhle ten mrak?*“).

Pomocí hry může dítě např. vyjadřovat vlastní interpretace reality, může lépe vnímat postoj ke světu, ale i k sobě samému. Např.: Tematická rollová hra (dětí se nápodobou a pomocí vybavení své zkušenosti učí typická chování v rolích). Na základě této hry dítě může procvičovat různé situace, ať už dobré či špatné. Může v tom být hra třeba na školu, nebo na válčení apod. (Metodický portál RVP, 2020)

Školní období

V tomto období je důležitý nástup do školy, a tedy rozvoj sociální, ale také potřeba uspět a prosadit se. Tedy potvrdit vlastní kvality. I když je toto období rozdělováno na tři fáze, v každé fázi je potřeba uspět a rozvíjet své schopnosti jak motorické, tak sociální a emoční. V každé fázi je vývoj samozřejmě jiný.

Mladší školní věk

U mladšího školního věku je potřeba rozvíjet mluvení, psaní, hrubou i jemnou motoriku. To můžeme podpořit například sportovními aktivitami v týmu (vybíjená, hra na Mrazíka..), které rozvíjejí jak sociální dovednosti, tak i rozvoj motoriky.

Konkrétně tak k rozvoji hrubé motoriky jsou vhodné aktivity např.: házení a chytání míče, skákání, kopání do míče, zdolávání překážek (opičí dráha). K rozvoji jemné motoriky, která vychází z hrubé motoriky (pohyb) jsou vhodné činnosti například jako: navlékání korálek na provázek, uzlování (schopnost zavázat si boty), zapínání knoflíků a zipu, oblékání panenek, prošívání jehlou s tupým hrotem apod.

Kognitivní vnímání je v tomto věku ještě méně vyvinuté než ve starším školním období. Proto je potřeba myšlení rozvíjet, aby dítě získávalo více informací a umělo s tím lépe pracovat. Aktivity vhodné pro rozvoj myšlení mohou být nějaké hlavolamy (pro jejich věkovou kategorii), různé řešení testů (např.: umístování misek na závaží tak, aby byly v rovině), dále třeba také nějaké chemické pokusy.

Co se týče vývoje v rámci jazykových kompetencí, tak u dětí školního věku neroste jen slovní zásoba, ale zároveň začíná probíhat chápání hlubšího významu. V rámci výuky se děti učí chápat rozdílnosti mezi slovy, podobnost anebo i význam. Aktivita vhodná pro podpoření jazykového vývoje může být např.: Hra se slovy: na nějakém prostoru jsou rozházené papírky se slovy a k nim synonyma nebo význam. Děti sbírají slova a k nim se snaží najít synonyma. (U mladších dětí to mohou být slova a k nim obrázky, aby poznaly, co to je).

Socializace v tomto období je velmi důležitá. Nástupem do školy se toho pro děti hodně mění. Děti tím lehce mění i svou identitu, protože již půjde už o získávání rolí a sociálních zkušeností. Důležitá potřeba v tomto směru je stále zázemí rodiny, kam se dítě vrací. I v tomto věku totiž rodina stále hodně ovlivňuje budoucí zařazení dítěte do společnosti. Vhodné aktivity u tohoto vnímám např.: rodinný tábor, ale také dětské tábory, kde jsou děti samy za sebe, a dále pak kroužky a zájmová činnost v kolektivu dětí.

Starší školní věk

V tomto věku dítě dochází do fáze formálního logického myšlení. Při řešení problémů už dokáže přemýšlet o různých alternativách, dokáže přemýšlet abstraktněji a vše si ověřuje v myšlenkách nebo ve skutečnosti. Pro tento rozvoj kognitivního myšlení jsou vhodné aktivity např.: hlavolamy (těžší, určené pro tento věk), různé únikové a stopovací hry, protože v tomto věku láká děti dobrodružství a zážitek.

Co se týče emočního vývoje, je v tomto období velmi důležitý. Aktivita vhodná pro rozvoj emočního vnímání je např.: „Dopis budoucímu Já“. Aktivita důležitá pro strávení času se sebou, vnímání svého vnitřního světa, svých emocí a přemýšlení nad sebou, i v rámci toho, jak moc jsou děti v tomto věku citlivé. Změna tělesného i psychického vnímání je složitá. Proto vnímám tuto aktivitu jako důležitou, aby pubescent měl čas na své pocity, emoce, myšlení.

Největší rozvoj dosahují sportovní hry. Mezi ně se řadí hry s míčem, hokej, jízda na kole apod. Tím se rozvíjí také jejich fyzická zdatnost hrubá motorika. Zároveň tím můžeme podpořit i vývoj sociální. V tomto věku se děti oddělují od svých rodičů. Jsou stále na svých rodičích závislé, že už vnímají jisté rozdíly a chtějí se odlišovat. Při nástupu do školy se tento vývoj hodně rozvíjí. V důsledku těchto vývojevů a jsou vhodné aktivity sportovní, různé kroužky, kde děti tvoří vztahy s vrstevníky a zařazují se do společnosti. Dále třeba takové šachy, které nejen rozvíjí sociální schopnosti, ale také obratnost, postřeh a intelektuální schopnosti.

Období dospívání

Toto období je bráno za nejdélší vývojovou etapu. Lze tuto část života brát jako most mezi dětstvím a dospělostí. Dochází ke komplexní proměně osobnosti a mnoho změn je závislých na biologických faktorech, ale ovlivňují to také psychické i sociální faktory.

Tato vývojová část má dvě fáze.

Raná adolescence

Jednou důležitou úlohou, co adolescenti v tomto období prožívají je přijetí jejich vlastní identity a změny jak tělesné, tak psychické. Jednou z možných aktivit může být skupinová aktivita, která se pro tyto skupiny dělá docela často: *Jak tě vidí ostatní*. Účastníci sedí v kruhu a každý dostane papír a tužku. Na papír nakreslí svou siluetu celého těla a podepíše. Poté pošle po pravici. Takhle to udělá každý. Každý pak buď zakreslí nebo napíše u každého silné stránky, které u nich vidí. Siluety postav se tak vystřídají u všech, až se každému vrátí ta jejich a vyplněná. Další z aktivit může být třeba *Čeho si na tobě vážím*. Každému se nalepí na záda papír, poté se účastníci pohybují po místnosti (možnost i venku) a píšou ostatním na záda (papír), čeho si váží na těch druhých.

Další primárním vývojovým úkolem je vytváření své identity. To má pomoci odpoutat se od rodičů a postupně dokázat fungovat ve světě. Částečné přebírání odpovědnosti může probíhat v rámci vytváření her pro mladší, nebo pomáháním vedoucímu ve skupině. Pro zamyšlení se nad vlastní identitou se dají používat také různé psychologické dotazníky.

V rámci oddělování se od rodiny je potřeba také navázání kontaktů s vrstevníky. Aktivita vhodná pro seznamování jsou např.: *Seznamovací kruh*. Účastníci stojí v kruhu a podle zvolených kritérií si do něj stoupají. Kritéria si vybírají podle toho, co je zajímavé. Nebo aktivita *Vzájemné představování*. Hráči se rozdělí do dvojic, poté ve vyměřeném času o sobě vzájemně zjišťují informace. Po uplynutí času každý hráč představí svého partnera. Dále pro už navázané kontakty např. aktivita *Vést a být veden*. Jeden má zavázané oči a druhý vede. Mohou se pak prostřídat. Důležitá je v tomto vzájemná důvěra, která je ve vztazích velmi důležitá. Také empatie, která se v rámci vztahů rozvíjí, a i v této aktivitě je velmi důležitá. (Zelinová, 2007)

Kognitivní vývoj je v této části života už velmi rozsáhlý. Dospívajícímu už nestačí jedno konkrétní řešení. Vyhledává spíše strategické aktivity, deskové hry, už složitější, které mají více řešení a rozšiřují pohled, případně strategické táborové hry, např. *Boj o vlajku*: Hráči ve

svých skupinkách musí najít strategické místo, kde se dokážou ubránit, aby jim nikdo neukradl vlajku, ale zároveň, aby ukradli vlajky ostatním.

Velmi významný je i vývoj motoriky, kdy dospívající rychle získávají dovednosti pro aktivity, které vyžadují sílu, hbitost, jemnou pohybovou koordinaci i smysl pro rovnováhu. Tyto schopnosti získávají převážně hlavně skrze sport. Fotbal, hokej, florbal (to podporuje také skupinovou práci). Nebo také rekreační sporty jako plavání, turistika, kondiční posilování. Na koordinaci a rovnováhu jsou ideální např. lezecká centra, nebo lanové dráhy. Slackline je ideální hlavně na rovnováhu a vnitřní klid.

Pozdní adolescence

V pozdní adolescenci je důležitým mezníkem nástup do zaměstnání nebo pokračování ve studiu. Je velmi důležité v tomto období dát jim prostor pro vyrovnání se s nadcházející odpovědností a změnou. Prostor pro hlubší pochopení sebe a toho čím chce dospívající v životě být.

Co se týče motoriky, je v tomto období na vrcholu. Dospívající jsou silnější a zvyšuje se taky rychlost i sportovní schopnosti. Ideální je stále udržovat svou kondici a být aktivní. V rámci tábora je oblíbená aktivita Brännball. Má spoustu podobných prvků se softballem a baseballlem. Hra pohybová, na postřeh. Ideální sportovní skupinová hra. Pro starší dospívající může být zajímavý nějaký adrenalin ve smyslu surfingu, seskoku padákem, paragliding.

V rámci socializace a osobního růstu příkládám aktivity v rámci tvorby programu pro druhé, převzetí vedoucí skupinky (nejen, že tím přebírá odpovědnost, ale také kontakty a vzhled na to, jakým způsobem ho mladší vnímají a respektují). Dále také skupinové aktivity ve smyslu víkendových pobytů s partou lidí. Mládežnických akcí (kurz vedoucích na tábor, kurz vedoucích mládeží). V osobním růstu je pro dospívající také velmi důležitá důvěra dospělých. Dospělí mají být ochotni dovolit dospívajícímu dát důležitou roli.

Kognitivním myšlením jsou dospívající napřed než mladší děti. Dokážou si najít spousta nadhledů na situace. Jsou schopní systematického plánování (proto tvorba programu pro další). Pro větší perspektivu a nadhled jsou vhodné aktivity ve smyslu přednášek nebo rozhovorů se staršími, pro ně inspirativními, lidmi (křeslo pro hosta).

Časná a střední dospělost

Vývojové etapy zde nejsou už tak výrazné jako v dětství a dospívání. Přesto je zde veliký rozdíl v myšlení, cítění a v sociálním chování.

Časná dospělost

V rámci kognitivního a sociálního vývoje v časném dospívání je převzetí zodpovědné role. Aktivita v této situaci může být např.: Starost o mladší (vedoucí, příprava programu pro mladší). Vnímání právě potřeb mladších je v tomto věku, podle mě, velmi důležité.

Pro začínajícího dospělého se v tuto chvíli hodně momentů mění. Nová práce, vytváření rodiny, zázemí. Vytváření vztahů s kolegy. V tomto směru jsou vhodné aktivity v rámci seberozvoje a zaměření se na své možnosti. Např.: v rámci kurzů (seberozvoj).

V rámci dospělosti přichází také vztah s druhým. Partnerský vztah. Je zde potřeba podpory od rodin, přátel. Tímto si dospělý zvyká být ještě více zodpovědný za své chování a dále se tím připravuje na možná nejtěžší typ zodpovědnosti a tím je rodičovství. Aktivity pro začínající páry, nebo už páry, co spolu jsou déle, mohou být například různé víkendové akce ve smyslu (víkend pro páry apod.), dále aktivity vhodné pro udržení zdravého vztahu např.: společné cvičení, deskové hry, piknik...

Jednou z aktivit, kterou můžeme zde zařadit pro rozvoj sociálního vnímání je: „*Co máme společného?*“ Tato aktivita může probíhat jak mezi dospělými (známe své přátele, kolegy, vrstevníky?), nebo v případě mé práce např.: i mezi rodinami. Děti napíšou své touhy (např.: chtěl bych být kuchařem), rodiče pak hádají vůči svým dětem a poté to může být naopak (jak dítě zná své rodiče, jejich touhy). (Vopel, 2007) Dále také společné bytí. V kruhu rodičů u společného ohně (toto je jedna z nejoblíbenějších aktivit našich dospělých/rodičů na rodinném táboře. Je to společné souznění, sdílení a společné zpívání).

Střední dospělost

V tomto období dospělí vidí a řeší problémy realisticky a tím ztrácí tu jednoduchou naivitu, která je podle mě potřebná k udržení se v klidu. Aktivita např.: Bojovka pro dospělé. V tomto případě se dostanou do let, kdy byli ještě děti a pociťují podobné pocity jako tehdy.

V rámci střední dospělosti pro rozvoj kognitivní složky a socializace pro zvládnutí role např.: rodinné víkendy, tábory, teambuilding, relaxační pobyty, sport (jízda na kole, brusle, turistika...). V rámci teambuildingu mohou použít vhodnou aktivitu, která kolegy sblíží. Aktivita Negativa a Pozitiva. V rámci této hry jsou účinkující ve dvojicích. Ideálně tak, aby spolu měli zažitou zkušenost v rámci práce nebo něčeho dalšího. Jeden řekne záporné věci na spolupráci a druhý zase naopak. Poté se mohou role vyměnit. Je to vzájemná spolupráce, která je podle mě pro dospělé velmi důležitá, aby spolu uměli vycházet.

V tomto období někdy přichází také krize. Může jít o krizi třicátníků, kteří mají třeba pocit stereotypního života, nebo jsou nespokojení s povoláním, nebo ztrácí původní přátelské vztahy...Probíhá zde silná potřeba někam patřit, cítit důležitost, mít kladný vztah k povolání a vnímat podstatu. Vhodné aktivity např.: rekreace, docházení do nějaké komunity (např. pěvecký amatérský soubor, udržování přátelských vztahů (večerní posezení, turistika, laser game).

Příchodem střední dospělosti začínají také fyzické potíže, tělo začne slábnout, snižuje se kvalita spánku. Potřeba udržet své tělo a mysl v kondici. Proto fyzické opakované aktivity jsou vhodné pro udržení stavu pohody a well-beingu.

5 Metody k hodnocení programu

V této kapitole se zaměříme na metody, díky kterým se sbírají data na jejichž základě se pak vyhodnocuje program. V mé části práce se zaměřuji na pozorování, rozhovor, SWOT analýzu a narativní metodu.

5.1 Pozorování

„Pozorování je pravděpodobně jednou z nejtěžších metod sběru dat v kvalitativním výzkumu“. (Švaříček, 2007, str. 142)

Na základě studia odborné literatury jsem realizovala zúčastněné pozorování.

Zúčastněné pozorování lze definovat jako dlouhodobé, *systematické a reflexivní sledování probíhajících aktivit přímo ve zkoumaném terénu s cílem objevit a reprezentovat sociální život a proces.*“ (Švaříček, 2007, str. 143) Smyslem není tedy jen samotné pozorování, ale to nalezené zprostředkovat čtenáři. Pozorovatel je účastníkem interakcí, ale odlišuje se od ostatních a spíše aktivity sleduje, než aby je inicioval. Je to badatel, který získává informace a snaží se přicházet na nové teorie. Je to přítel, ale zvědavý cizinec. (Švaříček, 2007)

„Metodu pozorování je vhodné spojit s rozhovory, neboť v kombinaci s rozhovorem si může badatel udělat komplexní obrázek o dané situaci.“ (Švaříček, 2007, str. 158) Každopádně nelze říct, jak tyto metody jdou za sebou. Obě metody se prolínají (z rozhovoru můžeme získat témata k pozorování X z pozorování lze získat otázky k rozhovoru). (Švaříček, 2007)

V mé práci jsem použila metodu pozorování, konkrétně zúčastněného pozorování. Metodu zúčastněného pozorování jsem využila v rámci svého působení na táboře. V rámci této metody jsem pozorovala účastníky všech věkových kategorií a díky tomu jsem mohla popsat jejich fungování v táboře. Pozorování jsem také využila v rámci probíhání aktivit, díky čemuž jsem si mohla uvědomit, co by příště mohlo být jinak a lépe. Na základě pozorování takové skupiny jsem si mohla i lépe uvědomit, co každá ta věková kategorie potřebuje ke svému rozvoji.

5.2 Rozhovor

Nejčastěji používanou metodou sběru dat je rozhovor. Pro tuto metodu se používá pojem „hloubkový rozhovor“. Kvale (In: Švaříček, 2007) definuje hloubkový rozhovor jako metodu *„jejíž účelem je získat vyličení žitého světa dotazovaného s respektem k interpretaci významu popsanych jevů“.* Hloubkový rozhovor tedy pomáhá a umožňuje zachytit výpovědi a slova v jejich přirozené podobě.

Metoda hloubkového rozhovoru lze rozdělit na: „polostrukturovaný rozhovor“ a „nestrukturovaný rozhovor“. Polostrukturovaný rozhovor vychází z předem připravených podkladů témat a otázek. Zatímco nestrukturovaný rozhovor, jinak můžeme říct i narativní rozhovor, může být založen na jedné jediné předem připravené otázce.

Ve své bakalářské práci jsem využila také metodu rozhovoru. Metodu rozhovoru jsem použila hlavně k tomu, abych od účastníků zjistila, jakým způsobem se jim tábor líbí, jak vnímají jisté věci. Rozhovor jsem použila celkově k reflexi, s níž může člověk příště pracovat a řídit se podle ní.

5.3 SWOT analýza

Swot analýza je technika, která se používá k vyhodnocení vnitřních i vnějších faktorů, které ovlivňují úspěšnost buď organizace, nebo nějakého konkrétního záměru (v tomto případě tábora).

Slovo SWOT se skládá ze začátečnických písmen několika slov, kterými jsou:

- **strengths** – silné stránky
- **weaknesses** – slabé stránky
- **opportunities** – příležitosti
- **threats** – hrozby

Podstatou této techniky je identifikovat klíčové silné a slabé stránky uvnitř. Tedy vědět, v čem organizace vyniká a v čem naopak není dobrá. Důležité je stejně tak znát i příležitosti pro rozvoj organizace a zároveň také hrozby, které se mohou nacházet kolem (např.: další organizace s podobným záměrem).

Hlavním cílem analýzy tedy je najít a následně omezit slabé stránky, podporovat silné stránky, hledat nové příležitosti a znát hrozby. (Metodický portál RVP, 2006)

6 Praktická část

6.1 Úvodní informace o táboře

Pro svou práci jsem si vybrala sedmidenní letní rodinný tábor v Bílém Potoce. Cílovou skupinou je rodina, tedy heterogenní skupina, která se skládá z více věkových kategorií.

Program tábora je zaměřen nejen na zábavné naplnění volného času během letních měsíců, ale především na rozvíjení účastníků podle jejich věkových specifik a potřeb.

Zde nejde jen o rozvoj vývojových funkcí a o jejich podporu, ale jde také o komunitu. Jde o to, aby každý člen cítil své místo. Cítil, že je potřeba pro fungování celého tábora (a že každý z členů je potřeba). Najít své místo a cítit, že jsme součástí, není v dnešní době lehké a vnímám, že zde to lze, že zde je každý součástí. I to je záměrem celého programu, aby byl každý součástí a tvořil komunitu.

Rodinný tábor v tomto směru není úplně klasickým táborem, které známe. Několik lidí se rozhodlo založit organizaci, která měla vytvořit a zajistit tak příjemné komunitní místo, kde by se mohli lidé společně potkávat. Postupem času přibývaly v (tehdejším) Centru různé projekty, kde rodinný tábor byl jedním z nich. Jak jsem již zmínila, cílem bylo zajistit komunitní místo. Tento tábor tedy funguje také na bázi komunity. Tento pojem můžeme znát, avšak ne každému je tento styl příjemný. *„Komunita – též společenství, pospolitost – sociální útvar charakterizovaný jednak zvláštním typem sociálních vazeb uvnitř, mezi členy, jednak specifickým postavením navenek, v rámci širšího sociálního prostředí.“* (Sociologická encyklopedie, 2017)

Velmi zásadní v mé práci je cílová skupina, pro kterou byl program tvořen. Ta je charakteristická tím, že členové se nějakým způsobem odlišují (věk, pohlaví, zážitek, životní zkušenost...). Cílová skupina, na kterou jsem se v mé práci zaměřovala se pohybuje ve věku od předškolního věku až po střední dospělost.

Jedná se o rodinu. Jejím nejdůležitějším posláním je pečovat a chránit. Je důležité, aby každý v rodině cítil pocit bezpečí a jistoty. Rodina zaštiťuje základní společenskou skupinu a společenství, je nejtěsněji spjatá uvnitř i navenek. I z tohoto důvodu jsem se chtěla zaměřit na tento tábor, tedy rodinný. Ta hloubka té myšlenky, že se sjede několik rodin a souzní celý ten týden. I přesto, že každá rodina je jiná, má jiné priority, tam v tom místě, jako by byli jedna velká rodina.

Co se týče cílové skupiny, věkové kategorie jsou velmi rozdílné, protože se zde potkáme jak s dětmi předškolního věku, tak i s dalšími až do střední dospělosti. V rámci tábora a vytváření programu se vždy myslí na toto rozdělení tak, aby každá skupina měla část v programu, která je určena jejich věkové kategorii a jejich potřebám. Celková organizace tábora musí být tedy efektivní. Samozřejmě se pak myslí i na aktivity pro rodiny celé dohromady.

V rámci fungování jsou účastníci (včetně organizačního týmu) rozděleni na dvě skupiny. Rozdělení se týká právě snídaní, obědů a večeří. Kapacita hlavní budovy je omezena, proto to rozdělení. Ta část skupiny, co čeká na řadu, má možnost si udělat svůj mini program ve smyslu her, odpočinku anebo společného zpívání, které je vždy připraveno.

Místo konání je v krásném rekreačním středisku v Bílém Potoce pod Smrkem. Areál se nachází na samém úpatí Jizerských hor. Říká se tam tomu na konci světa, protože kolem areálu se krásně vyobrazují kopce Jizerek a všude kolem je jen příroda. Areál má dohromady 25 srubových chatiček po čtyřech lůžkách. Sociální zázemí je v hlavní budově. Dále je v areálu zděná přízemní budova s kompletním vybavením (6 pokojů po čtyřech lůžkách), malá chata s kompletním vybavením (4 lůžka), velká chata s kompletním vybavením (15 lůžek). Celková kapacita areálu je 148 míst v sezóně a v zimě 40 míst. Součástí areálu je koupaliště, které má rozlohu 730 m², dále také fotbalové hřiště, dva venkovní ping-pongové stoly, volejbalové hřiště, rozlehlé travní plochy a také protékající potok. Kolem areálu vedou cyklostezky. V celém areálu je také nainstalováno veřejné osvětlení, pro bezpečnější pohyb za tmy.

Co se týče služeb na rozcvičky, mytí nádobí, mytí toalet a koupelen, mytí hrnců a přípravy na jídla, tak je vytvořena tabulka, do níž se zapisují dobrovolníci.

Tábor je veden spolkem Lichokopytník, z.s. Spolek Lichokopytník je veden třemi členy: člen výboru Lukáš Leksa, předseda výboru Mgr. Andrea Dedeciusová a místopředseda Bc. Lenka Schneiderová. Andrea je vedoucí tábora a v rámci tábora se zaměřuje tak nějak na vše. Chod tábora, dopolední program (vedoucí skupinky), odpolední program. Lukáš je jedním z party, která celý tábor provází scénkami. Dále zaštiťuje s pomocí s dalšími chlapy věci jako je stavba pyramidy, stavba altánu, provoz ohně apod. Lenka je jednou z vedoucích dopoledních skupinek, zdravotnice, pomocník při organizačních věcech a při příjezdu administrátor (kontrola potvrzení a přihlášek). Avšak tábor má větší organizační tým. Uvedeno níže v subkapitole Hlavní programové prostředky.

Tématem tábora byl Starověký Egypt. Celý tábor se tedy nese v myšlence, že známá Kleopatra vyhlásí konkurs na manžela/správce pyramid, hlídače krokodýlů apod. Přitom se Kleopatře do

cesty dostane švarný Jiří, kterého Kleopatra bude chtít. Ovšem rádce Kleopatry přispěchá s Chamurappiho zákoníkem, který vylučuje přímou volbu manžela královny. A proto Jirka musí splnit mnohé nebezpečné úkoly. Protože je Jiřík ňouma, musí mu pomoci celý tábor, jinak práci nedostane. Pokud ovšem všichni selžou, Kleopatra bude muset všechny předhodit krokodýlům. Všichni se tedy budou snažit každý den splnit úkoly k tomu, aby pomohli Jirkovi dostat práci a nebyli tak předhozeni krokodýlům.

Tedy cílem, který je spojen s tématem, je plnit úkoly a získávat informace. Starověký Egypt je téma plné bohatých zajímavostí, které chceme, aby si děti zapamatovaly a tím se něco nového naučily. Účastníci budou poznávat krásy Egypta, dozvídat se nové informace. Při cestě budou připravováni na závěrečnou zkoušku, kde se dozví, zda uspěli. Budou posilovat svou sílu, své myšlení, budou bojovat sami se sebou, se svým strachem. Budou se učit pomáhat druhým a vnímat druhé, naslouchat jim. A společně budou posouvat dál jak své hranice, tak i sociální vnímání.

Oficiální začátek tábora je v sobotu, ale větší část organizátorského týmu má začátek v pátek. Tábor pak o týden později v pátek končí. Tento model příjezdů a odjezdů vznikl před pár lety, kdy se větší část účastníků shodla na tom, že odjezd v pátek je pohodlnější při představě přicházejícího víkendu. Ti, co nejsou úzkou součástí organizátorské skupiny, ale chtějí přijet do tábora dříve, mohou také. Dřívější příjezd je hlavně pro to, aby se připravil tábor, jak ze strany programu, tak i z vnější strany (to se týká kuchyně, WC, umývárny, ozdob, pracovních místností, jídelny apod.).

6.2 Cíle programu

V rámci celkového programu se snažím cílit na rozvoj prosociality, rozvoj sebereflexe, rozvoj vnímání potřeb druhých. K dosažení jsou potřeba edukační prostředky jako jsou:

- Pomáhání při aktivitách: dospělí i dospívající mohou pomáhat na stanovištích, pomáhat při přípravách, pomáhat v kuchyni/myčce
- Společné tvoření: vyrábění v dílničkách, společné ohně, řeka Nil (úterní večerní program Aktivita 1), společný tanec (v rámci workshopu, v rámci večerního programu ve Čt, aktivita 2).
- Tvorba programu pro druhého: večerníčky (starší děti tvoří pro mladší a pro rodiče), scénky (tvoří dospělí pro děti), workshopy. Pro příště bych zařadila i aktivitu, kdy děti vytvoří program dospělým (třeba nějaké služby jako česání vlasů, masáž hlavy apod.).

6.3 Harmonogram celého tábora

7:00	Budíček a rozcvička
7:30	Zpívání na schodech před jídelnou
8:00	Snídaně 1. skupina
8:30	Snídaně 2. skupina
9:15	Ranní nástup
9:30	Dopolední program ve skupinkách
11:00	Výtvarka pro malinké děti
11:30	Výtvarka pro větší děti
12:00	Oběd 1. skupina
12:30	Oběd 2. skupina
13:00	Čtení pohádky pro děti
14:00	Šicí dílna, workshopy
15:00	Odpolední program
18:00	Večeře 1. skupina
18:30	Večeře 2. skupina
19:15	Nástup
19:30	Večerníček
20:00	Večerní program (diskotéka, bojovka, oheň, koncert...)

Hlavní programové prostředky

Nástupy jsou doprovázené scénkami, které hraje část organizačního týmu. Předběžný scénář mají vytvořený a společně na místě pak doladují vychytávky. To se týká také večerníčku. Scénář je předem vytvořen. Večerníčky hrají hlavně dospívající děti, kteří na to v rámci dopoledních skupin trénují. Vedoucí večerníčků je členka organizačního týmu Jitka, která vždy předem vymyslí scénáře. K hlavní skupině, co vytváří večerníčky, jsou vždy přizváni i děti, aby měly možnost si zahrát nějakou malou roli, která i tak je pro ně důležitá, že se mohou před rodiči předvést.

Při poobědovém klidu probíhá čtení pro děti. Každý den se na čtení střídají dospělí, ale někdy si to na starost vezme i dospívající. Dále probíhají workshopy. Workshop bubnování, vaření na ohni, hra na kytaru, tvorba animace, taneční workshop, ale také i jóga. Workshopy jsou převážně vedeny dospělými/rodiči, kteří mají zájem přispět tím, co umí a doma si to připraví. V čem jsou dobří a mohou to naučit další.

Co se týče denních programů je tým rozdělen do více částí. Skupinky jsou rozděleny podle věku a na jednu skupinku jsou minimálně dva vedoucí. Ti si společně připraví programy na celý týden. Tak, aby to souviselo s hlavním tématem tábora a podtématem na každý den. Odpolední program je tvořen celým týmem. Večerní program je rozdělen na hlavní nástup se scénkou (výše uvedená Jitka) a večerníček (Jitka). Dále pak je tvořen týmem (koncert, bojovky, diskotéka, oheň).

Dopolední program je tedy určen pro skupinky. V rámci dopoledních programů mají dospělí, ti, co nedělají vedoucí, volno. Program je uzpůsoben tomu, aby měli rodiče čas na vyřizování potřebných věcí (práce), nebo prostor pro svůj klidný čas. Dopolední programy jsou vytvořeny na míru. Zároveň probíhá v průběhu dopoledne příprava na odpolední programy. Např.: ve čtvrtek je Egyptiáda neboli Olympiáda. V průběhu dopoledne měli skupinky připravené aktivity na přípravu ve stylu opičích drah, závodů, přetahování lana, skákání přes švihadlo apod.

Odpolední programy jsou vytvořeny tak, aby se mohl účastnit každý, ovšem vše je dobrovolné (zatím se ale nestalo, že by se odpoledního programu nikdo neúčastnil). V rámci odpoledních programů se snažíme, aby to bylo obohacené a aby se účastníci dostali i dál z areálu a po okolí. Odpolední programy jsou vytvořené sice pro všechny, ale stále je potřeba myslet na věkový rozdíl. Při výletech jsou vytvořeny aktivity, které jsou ještě rozděleny věkově, aby to mohli plnit nejmladší, ale i nejstarší.

Večerní program je doprovázen scénkami a hlavně večerníčkem. Letos je téma večerníčku odlišné od hlavního tématu. Večerníčky byly na téma Mrazík. Scénáře jsou připravené dopředu, ovšem na místě se mohou dělat i úpravy podle dětí, co hrají. Hlavní obsazení mají dospívající děti, které nacvičují vždy v dopoledním programu. Je to jedna ze skupinek. V tu chvíli to berou jako zodpovědnost a berou si to na starost a tím se cítí důležitě a výjimečně. Přizváni jsou i děti menší, podle toho, jak chtějí.

Role účastníků jsou rozmanité. Např. organizační tým – každý má svůj úkol, aby tábor fungoval, ale zároveň mají roli rodiče a kamaráda. Rodiče, kteří mají roli jako rodič, ale poté taky jako dobrovolník, kamarád, příbuzný. Starší děti mají role účastníků, dětí, kamarádů, zodpovědných sourozenců. Mladší děti role účastníků, dětí, sourozenců. Je to pestré. Každý má rozdílnou roli, a přitom tak důležitou. V závěru je tábor tvořen všemi. Hlavním týmem, ale také nadšenci, dobrovolníky, kteří mají chuť se zapojit.

Má role zde zastávala více variant. V rámci pozorování činností, aktivit a celkového chodu jsem také zaznamenávala momenty pomocí fotoaparátu, které jsem pak zpracovala a na žádost vedoucí odeslala. V rámci odpoledního programu jsem vedla workshop kytary a připravovala odpolední aktivity, které se chystaly pro rodiny. Dále jsem také připravovala večerní stezky odvahy. Součástí jsem byla také naší táborové kapely, která vyplňovala čas druhé skupině, která čekala na řadu s jídlem.

I přes mnoho dobrovolníků je tým rozdělen na:

Základní tým Lichokopytník (celkový program, administrace, financování)

Vedoucí skupinek (10 členů)

Vedoucí úklidu (tabulky pro dobrovolníky na úklidy)

Vedoucí večerníčků a scének

Vedoucí výtvarné dílny

Zdravotníci (2 členi)

Vedoucí hudební “kapely“ (pro doprovázení zpívání před jídelnou)

Dva hlavní kuchaři a pomocník (+dobrovolníci)

7 Sobota – vítejte v Egyptě

Dopolední program až odpolední

Poslední doladování před příjezdem táborníků: organizační věci, rozdělování do skupinek, malé rodinné výlety, kola apod., rozpis workshopů, koupání, sladování kolektivu, výzdoba (nástěnka, cedule apod.), příprava na program

Aktivita – umělecká dílna	
<p>Pomůcky: výtvarné potřeby (lepidlo, barvy, pastelky, nůžky, třpytky)</p> <p>Cíl: vtáhnout účastníky do tematiky táborové hry a motivovat je k dalšímu aktivnímu zapojení. Vedlejšími cíle aktivity je dopřát účastníkům kreativní činnosti rozvíjející jejich fantazii a u mladších také jemnou motoriku.</p> <p>Časová dotace: v průběhu toho, než všichni najedou</p>	<p>Umělecká dílna: výroba zlatých ozdob (náhrdelník, náramek). Na nástup ke kostýmu.</p> <p>Dobrovolníci: výroba podsedáku.</p>

Aktivita – sport	
<p>Pomůcky: sportovní potřeby</p> <p>Cíl: podpořit účastníky ve vývoji hrubé motoriky. Dále také budou motivováni ke skupinové spolupráci, tedy k sociálnímu vnímání.</p> <p>Časová dotace: v průběhu času, než všichni najedou</p>	<p>Sportovní aktivity: volejbal, přehazovaná, badminton, koupání, kola...</p>

Odpoledne: příjezd táborníků + ubytování + rozdělení do dvou skupin na obědy.

Komentář: V rámci tohoto tábora je příjezd táborníků trochu jiný než u klasických táborů. Jelikož je to rodinný tábor, rodiny přijíždí různě až do večera. Tedy je tento den stále lehce neuchopitelný, ale přesto už probíhají různé aktivity jako například Výtvarné dílničky, kde si děti tento den vyrábí zlatou ozdobu ke svému kostýmu (náhrdelník, náramek). Nebo probíhají sportovní aktivity na hřišti. Rodiče vybalují anebo jedou s dětmi na kola. Opravdu záleží na tom, v kolik hodin rodiny přijedou.

Večerní program

Před večerí velký nástup: přivítání účastníků, představení organizačního týmu, organizační věci: tabulka na úklid, myčka, třídění odpadků apod.

Aktivita – úvodní scénka	
<p>Pomůcky: kostýmy, hudba, předměty (svítek, nafukovací krokodýl)</p> <p>Cíl: táborníci budou motivováni účastnit se táborových aktivit. Budou moci rozvíjet schopnost představitosti.</p> <p>Časová dotace: 45 minut</p>	<p>Po večerí hlavní nástup se scénkou:</p> <p>Všichni v kostýmu a hlavní tým najíždí. Představení tématu pomocí scénky: Kleopatra přichází do tábora (je nesena sluhou). Kleopatra pak vyhlašuje konkurs na manžela/správce pyramid.</p> <p>V tom přichází Jirka a Kleopatra po něm touží, chce jen jeho. Rádce Kleopatry přispěchá s Chamurappiho zákoníkem, jenž vylučuje přímou volbu manžela královny. Proto Jirka musí splnit mnohé nebezpečné úkoly, a protože si s tím neví rady, tábor mu musí pomoci.</p> <p>Při neúspěchu bude muset Kleopatra všechny hodit krokodýlům.</p>

Komentář: V rámci toho velkého nástupu jsou všichni táborníci v kostýmu a poté společně na písničku jdou kolem tábora a nejen, že představují svůj kostým, ale vydávají se tím na dalekou cestu plnou výstrah a úkolů. Při společném pochodu si účastníci mohou představit, že se tím dostávají do jiného světa, Starověkého Egypta.

8 Neděle – Den Egypta

Odpolední program

Hlavním úkolem dne je dozvědět se co nejvíce informací o Egyptě. Toto tábor plní na základě hlavní aktivity, kterou je tzv.: **Cesta k vodopádům**.

Hlavní aktivita je rituál, který probíhá každý rok. Samozřejmě se mění koncept na základě tématu, ale cesta k vodopádům, jako odpolední rodinný výlet, je už táborová tradice. Ačkoliv se snažíme, aby aktivity, které jsou na odpoledne připravené, byly volné, tak tato aktivita je doporučena, ale zároveň přizpůsobená tomu, že každá rodina má jiné časové možnosti.

Rodiny budou plnit různé úkoly, které jsou vytvořené hlavně proto, aby to bavilo děti, ale samozřejmě i celé rodiny. Zároveň je program uzpůsobený tomu, že každá rodina může vyrazit tak, jak jim to vyhovuje. Na konci trasy, tedy u vodopádů, každý získá kamínek – Skarabea, který budou potřebovat k večernímu nástupu.

Jelikož jsou aktivity rozděleny dle věku, tak děti plní úkoly dle jejich věku. Jedna část rodičů (organizačního týmu) jde napřed a připravuje stanoviště a na konci pak čekají na přicházející. Ostatní rodiče jdou se svými dětmi a hlídají je při cestě (kdo chce plní úkol taky) a pomáhají s plněním úkolů mladším.

Úkoly

<p>1. Sfinga</p> <p><u>Malé děti:</u> zkus vyzkoušet pozici sfingy a zkus najít na obrázku, co chybí sfince na obličeji a na lvích tlapách.</p> <p><u>Předškoláci:</u> 1. + vysvětlí co rodičům, kdo je to vandal a ukaž, jak velký byl asi nos sfingy, než ho někdo zničil.</p> <p><u>Školáci a pubescenti:</u> s pomocí textu zjisti: Před kolika lety přišla sfinga o nos? Jak dlouho je odkryta celá sfinga? Kam se chodí občerstvit návštěvníci po prohlídce sfingy? Ve dvojici si vyzkoušejte rozhovor sfingy s reportérem ČT, odvážnější in English (exclusive interview with Sfinga for the BBC News)</p>	<p>Pomůcky: texty, obrázky, kamínky (skarabea), fábory, balónky, batůžky svačinky, toaletní papír</p> <p>Cíl: rozvoj kognitivního myšlení, jemná i hrubá motorika, vývoj sociálního vnímání, empatií, přínos informací (aby se seznámili s tématem)</p> <p>Časová dotace: 2 h.</p>
<p>2. Mumie</p>	

Zkuste zabalit dobrovolníka z rodiny do toaletního papíru jako mumii (úkol pro všechny věkové kategorie), vhodné je balit toho nejmenšího...

3. Pyramidy

Malé děti: postavit pyramidu z přírodního materiálu

Starší: udělat pyramidu ze sebe

4. Nil

Chyťte se ve skupince za ruce a zkuste projít další úsek cesty zapojení jako velbloudí karavan.

5. Krokodýl Nilský

najít, co nejvíce obrázků krokodýlů, kteří se schovávají v lese. (max. 16 ks). Obrázky nechat na místě pro ostatní.

6. Kočka

Podle obrázku rozeznat čím se kočky odlišují. (Egyptská mau, egyptská sphynx, egyptská bohyně Bastet)

7. Faraon

Podle textu najít alespoň 20 slov, které se rýmují se slovem Král (můžeš složit i básně).

8. Hieroglyfy

Najdi hieroglyfy – pán sekající dřevo, zajíc na koberci, had u korytka, had na talíři, čáp hrající fotbal, ohnutá lopata, opalující se kráva, hrnec s nohama – na obrázku. Zkus vymyslet další legrační názvy některých hieroglyfů.

9. Nafouknutí balónku

Do balónku nafoukni své přání. Ten, kdo ho donese až do tábora, tomu se přání splní. Komu balónek uletí, musí počkat, až balónek doletí k faraonovi. Ten pak možná zařídí, aby se přání splnilo.

10. Najdi Skarabea

Ve vymezeném prostředí najdi kamínek s obrázkem Skarabea. Ten dones do tábora, protože ho budeš potřebovat na večerní nástup.

Večerní program

Aktivity – scénka + večerníček

V rámci večerního nástupu děti s rodiči použijí své kamínky, kterými namíří na pyramidu. Z dýmu se vynoří vyschlá mumie se svitkem, kde se táborníci dozví 2. úkol.

Proběhne první večerníček – Mrazík. Ti, co jsou v týmu tvorby večerníčků, vystupují. Ostatní účastníci si připraví své židličky, karimatky, deky, občerstvení dle svého a stanou se diváky.

Aktivita – Diskotéka

Pomůcky: světýlka, hudba, DJ, kostýmy

Cíl: táborníci budou moci rozvíjet své sociální dovednosti. Starší táborníci budou motivováni k převzetí odpovědnosti. Budou motivováni k rozvoji vnímání.

Časová dotace: 1,5 hodiny

Tradiční diskotéka pro děti. Děti chodí v kostýmech připravených na diskotéku

Reflexe

Neděle byla ještě seznamovací. V dopoledních aktivitách se děti ve skupinkách vzájemně mezi sebou poznávaly a seznamovaly se s informacemi o Egyptě.

Co se odpoledního programu týče, jsem si uvědomila, že nějaké aktivity by mohly být lépe rozpracované, aby dospělí mohli být více vtáhnutí do děje a mohli být více motivováni k poznávání Egypta, což by poté mohli použít v rámci edukační výchovy svých dětí. Účastníkům se každopádně aktivita líbila. Uvítali neurčitou časovou dotaci. Všimla jsem si, že už u trochu strašících dětí byly ideálnější akčnější aktivity (např. úkol pyramida, nebo najdi Skarabea, nebo hieroglyfy). Do budoucna se nebát udělat více náročnějších aktivit.

Večerní program, tedy hlavně diskotéka, byl úspěšný. Pro příště akorát zlepšit seznam písní, aby byl delší a pro všechny. Někdy totiž nastal moment, kdy se děti mezi sebou přetahovaly ohledně písní a pak byly prodlevy (pro příště možná spojit i s nějakou zábavnou aktivitou). Aktivita by měla zabránit pauzám, kdy se děti překřikují o písni. Díky té aktivitě by se nesoustředily jen na hudbu a mohlo by to být efektivnější.

9 Pondělí – Den Nilu a hieroglifů

Dopolední program

V rámci dopoledního programu jsou děti opět rozděleni do skupin, kde se společně soustředí na egyptské údaje. Menší děti se zaměřují na řeku Nil a znovu se vrací k pyramidám. Starší skupinky se učí luštit šifry, poznávají řeku Nil a její strasti a snaží se dostat z temných chodeb pyramid. Kuchaři vaří, organizační tým zajišťuje odpolední program a rodiče, co nemají povinnosti, mají čas pro sebe nebo svou práci.

Skupinky 1 + 2	
<p>Pomůcky: lopatky, konvičky, pruty (klacek s provázkem), rybičky (z tvrdšího papíru)</p> <p>Cíl: děti budou motivováni k edukaci. Budou motivováni k rozvoji svého myšlení. Budou moci rozvíjet svou jemnou i hrubou motoriku. Budou moci rozvíjet své schopnosti v rámci fantazie.</p> <p>Časová dotace: 35 minut</p>	Vytváření řeky Nil, stavění pyramid, lovení rybiček.
<p>Pomůcky: výtvarné potřeby (papíry, tužky, pastelky, lepidla, nůžky)</p> <p>Cíl: táborníci budou rozvíjet svou kreativní stránku. Budou moci rozvíjet svou jemnou motoriku.</p> <p>Časová dotace: 25 minut</p>	Poté opět výtvarné činnosti – vyrábí pyramidu, nebo papyrus (+hieroglyfy).

Skupinky 3,4,5

<p>Pomůcky: lana, připravené kartičky s hieroglyfy a šifry, čtvercové koberce (několik kusů), šátky, přírodní materiály (na stavění pyramid)</p> <p>Cíl: táborníci budou moci rozvíjet svou hrubou motoriku. Budou motivováni k rozvoji logického myšlení.</p> <p>Časová dotace: 60 minut</p>	<p>Připravená stanoviště:</p> <p>Hledání hieroglyfů + luštění šifry</p> <p>Přechod Nilu (pomocí koberce – čtverce, po dvojicích)</p> <p>Labyrint – ztraceni v labyrintu chodeb pyramidy. Poslepu se musí dostat ven z labyrintu.</p> <p>Stavění pyramid (potřeba na odpolední program)</p> <p>Reflexe, zpětná vazba</p>
--	---

Odpolední program

Odpolední program je tvořen ze dvou aktivit. Jednou z aktivit jsou hasiči. Každoroční tradice, na kterou se těší celý tábor. Příjezd hasičů, pěna, kterou hasiči vytváří a zároveň společná sprcha z hasičské hadice. Menší děti, co se pěny bojí, mají mezitím možnost prohlídky hasičského auta nebo dostanou na zkoušku helmu. Většina dětí je v pění a dospělí, co nejsou v pění s dětmi, hlídají své i ostatní děti, aby se nikomu nic nestalo.

Dalším programem je výlet do Hejnic, který je doprovázen úkoly. Úkoly jsou pro menší děti i starší, takže děti plní úkoly a dospělí pomáhají a těší se na sladkou odměnu.

<p>Aktivita 1 – Hasičská pěna</p>	
<p>Pomůcky: hasiči, pěna, vhodně veliký prostor na uskutečnění</p> <p>Cíl: účastníci budou zábavnou formou motivováni k sociálnímu vnímání (starost o druhé).</p> <p>Časová dotace: 45 minut</p>	<p>Hasiči:</p> <p>Každoroční tradice, na kterou vždy všechny děti čekají a ideální je pro všechny.</p> <p>Pro zájemce i prohlídka auta a všeho, co je potřeba k této práci + informace přímo od hasičů.</p>

Aktivita 2 – Výlet do Hejnic	
<p>Pomůcky: batůžky, svačiny, pití, šifry</p> <p>Cíl: táborníci budou prokazovat své znalosti z dopoledních aktivit. Budou motivováni k sociálnímu rozvoji. Budou motivováni ke kognitivnímu rozvoji (paměť).</p> <p>Časová dotace: 1,5 hodin</p>	<p>V průběhu výletu děti procvičují znalosti z dopoledne, kdy mladší hledají pramen Nilu (ten je v Hejnicích) a starší hledají hieroglyfy a snaží se je rozluštit. Na konci sladká odměna za tu námahu.</p>

Večerní program

Večerní program je klasicky doprovázen scénkou, večerníčkem a tento den ještě bojovkou pro menší. Scénka na téma Nil, která je doprovázena společným úkolem, který je pro všechny, takže se účastní všichni, děti i dospělí. Při večerníčku, jak je zvykem, ti, co nehrají, jsou teple oblečení a mají přichystané židličky, karimatky, večerní občerstvení a sledují večerníček. Dále pak bojovka pro mladší. Organizační tým je rozdělen na dvě skupiny. Jedna se stará o průběh bojovky, druhá o vyplnění času pro starší. V rámci toho probíhá oheň a společné venkovní aktivity (volejbal, ping-pong, přehazovaná)

Aktivita – Tvorba řeky Nil	
<p>Pomůcky: role papíru, lavor, hodně modré barvy, voda na umytí</p> <p>Cíl: účastníci budou motivováni ke znalosti umění zábavnou formou. Budou moci rozvíjet svou hrubou motoriku. Starší účastníci budou moc rozvíjet své sociální dovednosti (empatii).</p> <p>Časová dotace: 20 minut</p>	<p>Kleopatra spustí Nil (role papíru) a společnými silami vytvoří řeku pomocí nohou a rukou a modré barvy.</p> <p>Každý účastník vymáchá své nohy v lavoru s modrou barvou a postupně projdou po celé roli papíru. Menším dětem se pomáhá, aby se nesklouzly.</p>

Aktivita – Bojovka pro předškolní a mladší školní věk

<p>Pomůcky: svíčky, sklenice, světýlka, kostýmy, bonbony</p> <p>Cíl: překonání vlastního strachu, vykročení z komfortní zóny</p> <p>Časová dotace: 10-15 minut každá skupinka</p>	<p>Bojovka pro mladší</p> <p>Děti mají připravenou stezku, po níž půjdou, až dojdou k pyramidě, kde sedí Kleopatra a u ní stojí sluha. Tam děti dostanou odměnu.</p>
--	--

Reflexe

Tento den jsem vnímala jako úspěšný. Z dopoledních programů byly děti nadšené, hlavně ty větší, protože měly možnost využít svou energii a naučit se něco nového. V rámci odpoledne a hasičů vše dopadlo dobře. Z minulých let se děti i rodiče poučily, že je potřeba menším dětem dát brýle, protože je vždy pěna páčila do očí. Takže letos už i tohle bylo v pořádku. Přemýšlela jsem jen nad tím, zda by to nemělo být něčím obohaceno (nějakou aktivitou), ale jelikož je to vždy takový velký shon a šrumelec, kdy se děti ztratí v pění a pak vás chodí objímat, abyste byli také od pěny, tak není asi nic víc potřeba. Byl dodržen časový harmonogram, aktivity se vydařily uskutečnit podle plánu, avšak pro příště by bylo vhodnější pro mladší děti zařadit méně aktivit. Na konci dne byly již unavené a měly problémy s usínáním.

10 Úterý – Den hmyzu

Dopolední program

Děti jsou ve skupinkách, ve kterých v rámci dopoledne poznávají a učí se o hmyzu. Dospělí mezi tím mají své volno. Kuchaři chystají oběd. Pár maminek (dobrovolnic) si chystají číslo na závěrečný večer.

Odpolední program

V rámci odpoledního programu je připravena aktivita kolem tábora s různými úkoly, které jsou na téma dne. Na stanovištích jsou ti rodiče, co mají už děti velké anebo jsou tam dospívající. Ostatní dospělí s dětmi chodí po stanovištích a plní úkoly.

Aktivita – Stezka napříč hmyzů	
Pomůcky: výtvarné věci na výrobu, špejle, lepidlo, plácačku, připravené materiály	Plnění úkolu v okolí tábora zaměřené na hmyz: Chytání kobylek
Cíl: děti i dospívající a dospělí budou motivováni k účasti se aktivit, jejichž cílem je přivést účastníky k většímu zájmu o toto téma. Budou moci rozvíjet své sociální vnímání.	Výroba hmyzího hotelu + včeliček a motýlů Chyt' mouchu (ve dvojici – jeden má mouchu (z papíru) připevněnou na špejli, druhý plácačku a snaží se mouchu chytit)
Časová dotace: 60 minut	Ochutnej kobyliku

Večerní program

Večerní program je obdobný jako předešlé dny. Probíhá nástup, večerníček a společný oheň. Ovšem je každý den trochu jiný a úterní program na večer je věnován bojovce pro dospělé a odvážné pubescenty.

Děti, které se bojovky nemohou účastnit, si rodiče uspí a vzájemně mezi sebou si pak děti hlídají.

Bojovka pro starší a dospělé	
<p>Pomůcky: sliz, kameny, papíry, barvy, svíčky, sklenice, materiál pro mumifikaci (vnitřnosti), pavučiny, karton, tužky, smažené kobylinky...</p> <p>Cíl: dospívající a dospělí budou motivováni zábavnou formou překonat svůj strach a vykročit z komfortní zóny. Budou moci rozvíjet své emoční dovednosti.</p> <p>Časová dotace: 60 minut (než se všichni prostřídali)</p>	<p>Cesta do země mrtvých a zpět do země živých.</p> <p><u>Vstupenka:</u> smažené kobylinky. (opravdové!!)</p> <p>V okamžiku, kdy se dospělý vydají na cestu, se ocitají v zemi mrtvých. Při cestě je čekají 4 úkoly, z nichž dva jsou k tomu, aby získali potřebné věci k dostání se zpět do země živých. Těmi věcmi jsou kámen a svitek.</p> <p>Pro ty, co zvládnou projít temnou cestu s nástrahami, bude na konci čekat hlavní postava, která jim pomocí pradávného rituálu, pomůže zpět do země živých.</p> <p>Na cestě mohou potkat i černé duše, jejichž úkolem je zkomplikovat jejich cestu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. stanoviště: vezmi si zlatý kámen 2. stanoviště: projdi tmou k získání svitku 3. stanoviště: zažij egyptskou mumifikaci – zde budou ze čtyř sklenic lovit faraonovy vnitřnosti (srdce, střeva, játra, žaludek). V každé sklenici něco bude (sliz s vodou, písek, bláto, rozvařené zbytky jídla). 4. stanoviště: zamysli se nad svými hříchy, ze kterých chceš být očištěn. Zde se každý musí zastavit a na svitek, který před tím získal, musí napsat nějaké své hříchy, ze kterých chce být očištěn (toto stanoviště je potřebné k tomu, aby se mohli dostat do země živých). 5. stanoviště: cíl – zde pomocí rituálu se mohou navrátit zpět do země živých.

Reflexe

Tento den se trochu ubralo na rychlosti a odpolední aktivita byla jen jedna a v místě areálu, takže rodiče s dětmi měli možnost aktivitu plnit celé odpoledne a chodit po stanovištích tak, jak jim to vyhovuje.

Jelikož je vše převážně zaměřeno na děti, tak jsme připravili noční bojovku přímo pro dospělé a kdo chtěl a cítil se na to, mohl i dospívající. Po skončení bojovky jsme si sedli kolem ohně a říkali si dojmy, které byly pozitivní, hlavně díky tomu, že byla bojovka jak lekavá, tak měla i smysl a zaměření se na sebe sama. Bylo vtipné poslouchat ty lekavé zvuky. Bylo zajímavé u toho pozorovat, jak se chovají. Prostřídaly se tam buď dvojce dospělých žen, které i tak se lekly, i když mohly jít ve dvojici. To samé i u dospívajících. Nebo na účastníky, co se moc nebáli, ale vzali to jako čas pro sebe. Anebo pozorovat typy, co jdou sami a svým neutrálním chováním se snaží dát najevo, že se nebojí, ale ve skrytu ano a vlastně zápasí sami se sebou a svým strachem. Vážila jsem si účastníka, který se přiznal ke svému strachu. V tom vnímám splněný cíl.

Z mého pohledu úspěšný den, ale pro příště bych chtěla zapracovat na přípravě bojovky, která byla sice na závěr vydařená, ale přípravy jsem podcenila a bylo těžké to na poslední chvíli ještě doladovat. Z toho jsem si vzala ponaučení, protože to mohlo být ještě lepší.

11 Středa – Den zvířátek

Dopolední program

Děti se rozdělí do skupinek a v rámci programu, připraveného od vedoucích, se budou učit o zvířátkách. Mladší skupinky (skupinka 1 a 2) poznávají zvířátka lehčím způsobem pomocí her a vyrábění. Starší skupiny si spoustu zvířátek připomíná a poznávají další druhy pomocí aktivit. Dále pak mají všechny skupinky možnost se podívat na káně, dozvědět se o něm údaje, aby děti věděly, co takový dravec potřebuje k přežití a celkově k životu. A mají možnost se podívat také na to, jak se s ním trénuje. Starší děti mají možnost vyzkoušet si káně držet a přivolat s pomocí cvičitele. Rodiče mezi tím mají prostor pro své pracovní povinnosti, nebo chystání věcí na odpolední výlety.

Skupinka 1	
<p>Pomůcky: křídly</p> <p>Cíl: děti budou moci rozvíjet svou fantazii. Budou moci rozvíjet své kreativní dovednosti. Budou motivováni výtvarnou formou k edukaci.</p> <p>Časová dotace: 15 minut</p>	<p>Skupinka nejmladších dětí je v táboře a pomocí kříd kreslí na příjezdovou cestu všechny zvířátka, o kterých si pak povídají.</p>
<p>Pomůcky: káně, cvičitel</p> <p>Cíl: táborníci budou moci rozvíjet své kognitivní schopnosti.</p> <p>Časová dotace: 15 minut</p>	<p>Dále aktivita v rámci pozorování. Každá skupinka dostala možnost prohlédnout si káně a sledovat, jak s ním majitel trénuje.</p>
<p>Pomůcky: výtvarné potřeby, papíry, nůžky, pastelky, provázky, lepidla...</p>	<p>Jako již tradičně skupinka nejmladších jde po aktivitách v táboře nebo kolem tábora, do dílničky, kde si něco vytváří. V tento den si vytvářeli zvířátka, nebo zvířecí masky.</p>

Cíl: účastníci budou moci rozvíjet své kreativní dovednosti. Budou moci rozvíjet svou fantazii skrze vytváření.

Časová dotace: 30 minut

Skupinka 2

Pomůcky: místo

Cíl: účastníci budou moci rozvíjet svou hrubou motoriku. Skrze hry na rodinu veverek budou moci rozvíjet i své strategické uvažování.

Časová dotace: 45 minut

V rámci dopoledne skupinka vyráží dál od tábora, do lesa. Tam hrají různé hry s motivem zvířat. Jedna z her je o krokodýlovi. Obě vedoucí byly krokodýl a děti se jim snažili uniknout. Nebo také závod zvířátek, kdy děti mezi sebou závodí a pokaždé se vystřídá zvířátko. Každé dítě se snaží vymyslet zvířátko, kterým bude. Dále také hra na rodinu veverek, kdy se děti rozdělí na dvě skupinky, vyměří své území, tam schovají své oříšky, nebo šišky apod. A poté se skupinky vymění a hledají na území druhých. Která skupinka toho najde nejvíce, vyhrává, a tak bude pak rodinka veverek v bezpečí se zásobami.

Pomůcky: káně, cvičitel

Cíl: táborníci budou zábavnou formou motivováni k vývoji paměti

Časová dotace: 15 minut

Dále pak stejně jako předešlá skupinka šli na přehlídku káněte.

Skupinka 3

<p>Pomůcky: přírodní prostředí</p> <p>Cíl: vývoj základních schopností a dovedností jako pohyb, logické myšlení, vývoj paměti i představivosti a také fantazie</p> <p>Časová dotace: 45 minut</p>	<p>Třetí skupinka vyráží také mimo tábor, trochu dál. Cestou mají různé aktivity jako zkoumání přírody a hledání zvířecích domečků, nebo také hádání zvířátek. Jedna z aktivit měla v rámci programu také hru Pantomimu, kdy děti sami vymýšlely zvířátko, které pak ostatním předvádí.</p>
<p>Pomůcky: káně, cvičitel</p> <p>Cíl: účastníci budou motivováni k rozvoji myšlení. Budou motivováni k sociálnímu vnímání.</p> <p>Časová dotace: 15 minut</p>	<p>Dále pak stejně jako předešlá skupinka šli na přehlídku káněte.</p>

<p>Skupinka 4 a 5</p>	
<p>Pomůcky: obrázky, lano...</p> <p>Cíl: starší děti budou rozvíjet své základní schopnosti i dovednosti. Budou motivováni k rozvoji logického uvažování.</p> <p>Časová dotace: 45 minut</p>	<p>Obě skupinky vyrazily na výlet. Cestou hádaly obrázky zvířátek a měly také různé překážkové dráhy. V lese například opičí dráhu kolem lana, dále také přetahování lana, zapamatování si zvířat (děti se koukaly na několik obrázků se zvířaty a pak se to zakrylo a ony zkoušely říct zvířátka, co si zapamatovaly).</p>
<p>Pomůcky: káně, cvičitel</p> <p>Cíl: účastníci budou moci rozvíjet své myšlení. Budou motivováni k vy kročení z komfortní zóny. Budou motivováni k sociálnímu vnímání.</p> <p>Časová dotace: 25 minut</p>	<p>Dále pak stejně jako předešlá skupinka šly na přehlídku káněte. Jen s odlišností, že si každý mohl zkusit káně přivolat s pomocí cvičitele.</p>

Odpolední program

V rámci odpoledního programu kromě již výše v tabulkách zmíněné workshopy, tak je hlavním bodem **volné odpoledne**.

Je to už každoroční tradice, kterou vždy rodiny přivítají pozitivně. Celý tábor je sice nastavený nepovinně, ale rodiny vždy plní hry/aktivity, které jsou připravené a v tento den jsou rádi, že mají možnost si svůj čas uspořádat podle svých potřeb. Spoustu členů se vydává, buď pěšky nebo na kolech, na výlety po okolí. Další část táborníků se třeba uvolní u koupaliště a tráví čas tam. Je to opravdu individuální, jakým způsobem čas využijí.

Večerní program

Večerní program je věnován malováním dětí na obličej, aby se celý tábor zaplnil zvířátky. V průběhu malování probíhá také individuální večere u ohně a hry na hřišti (vybíjená, přehazovaná, ping-pong, volejbal).

Hlavním vrcholem je ovšem koncert kapely Tcheichan. Kapela Tcheichan je známá svou energickou hudbou na pomezí popu až rocku. Mají více verzí (Tcheichan sólo, Tcheichan v duu a klasika celá kapela Tcheichan). V rámci našeho tábora vystoupil Tcheichan v duu (Matěj: hlavní zpěvák a kytarista + Pavel: cajon, klávesy). Rodiny sedí na dekách, židličkách, tančí, poslouchají a prožívají ten moment.

Aktivita – Malování na obličej	
Pomůcky: barvy na obličej, předlohy (aby si děti mohly vybrat), míče, jídlo	Malování zvířátek, abychom v táboře měli plno.
Cíl: táborníci budou moci rozvíjet své sociální schopnosti. Budou moci rozvíjet také své schopnosti a dovednosti v rámci sportu.	Nutno dodat, že nejsou prodlevy, protože v průběhu této aktivity probíhá společná a tzv. volná večere u ohně (opékání buřtů). Zároveň také hry na hřišti jako volejbal, přehazovaná.
Časová dotace: 60 minut	

Aktivita – Rodinný koncert	
<p>Pomůcky: světýlka (na vyzdobení), věci na ven, podložky, nástroje, aparatura</p> <p>Cíl: táborníci budou obohaceni kulturou. Budou moci rozvíjet schopnosti naslouchání.</p> <p>Časová dotace: 1,5 hodiny</p>	Koncert kapely Tcheichan.

Reflexe

Středa je den, na kterém se snad nedá ani nic zkazit. Volný den pro rodiny. Záměrem je vždy to, aby se rodiny uměly zastavit v tom všem shonu a zaměřit se na sebe. Každý rok toho všichni využijí a je radost to pozorovat. Zakončení společnou večeří venku u ohně opékáním, kdy mají rodiče klid a mohou si vzájemně povídat, dat si pivo a uvolnit se. Děti mají možnost ježdění na kole, hraní si s kamarády a dalších sportovních činností. Poté si společně sednout a poslechnout kapelu, která si každý rok udělá čas a vždy přijede a perfektně zhasnou den, který je zaměřený opravdu přímo na rodiny a jejich potřeby.

Po reflexi shledávám, že se tento program s vysokou mírou volnosti podařil, neboť se v pozitivním duchu vyjadřovali sami účastníci.

12 Čtvrtek – Egyptiáda (Olympiáda)

Dopolední program – příprava na Egyptiádu

V rámci dopoledne se opět děti rozradí do svých skupinek a odcházejí se svými vedoucími. V dopoledním programu jsou děti, ve svých skupinkách, vedoucími připravování na olympiádu. Příprava probíhá v rámci sportovních disciplín, které jsou připraveny podle věku.

Mezi tím rodiče chystají na určeném místě (hřiště za mostem) disciplíny na odpoledne, které si připravovali doma. Také začínají postupně balit věci, protože následující den je den odjezdu.

Hlavní program – Egyptiáda

V rámci tábora a jeho zakončení probíhá tzv.: Olympiáda. Je vyvrcholení tábora. V tomto programu je asi nejdůležitější vědět, že každé stanoviště si připravuje rodina sama. Vidím v tom neskutečný potenciál. Smysl v tom, že rodiny cítí tu možnost se zapojit a mohou být součástí celé té party. Vytvoří se tím celistvost. Každý přispívá tím, co vymyslel/li a mohou tím předat kousek sebe. Je to ten moment, kdy člověk cítí svou důležitost a potřebu se zapojit a má tu možnost.

Účastní se všichni táborníci. Děti plní úkoly na stanovištích. Ti nejmenší děti chodí s rodičem. U starších dětí se rodiče střídají na stanovištích a obchází si aktivity i sami rodiče. Organizační tým fotí a také se účastní stanovišť.

Aktivity:

Vypalování do dřeva	
<p>Pomůcky: lupa, slunce, dřevěný kolečka (šířka 1,5 cm)</p> <p>Cíl: táborníci budou moci rozvíjet svou kreativitu. Budou moci cvičit svou trpělivost. Táborníci budou mít po této aktivitě znalosti o tom, jak funguje lupa se sluncem při správném nastavení.</p> <p>Časová dotace: časová dotace se v tomto hodně liší, protože záleží na tom, jakou lupu máme a jak svítí slunce. 10–20 minut. Záleží</p>	<p>Na tomto stanovišti účastníci vypalují do dřeva jen pomocí lupy a slunce. Mají také přemýšlet o tom, co vše si na kolečko vypálí a jak moc se tomu chtějí věnovat a jak hodně jsou trpěliví.</p> <p>Dále zde taky zjistí, jak dlouho musí lupu držet správným směrem, aby to začalo vypalovat.</p>

<p>také hodně na tom, co vše si chce táborník vypálit</p>	
<p>Postav pyramidu</p>	
<p>Pomůcky: kartónové bedýnky různých rozměrů, barva, hlavolamy.</p> <p>Cíl: táborníci budou moci rozvíjet svou představivost. Budou zde moci rozvíjet svou jemnou motoriku (převážně u hlavolamů). Účastníci budou rozvíjet i své myšlení.</p> <p>Časová dotace: 5-10 minut. Záleží na věkové kategorii a na variantě (pyramida z beden, nebo hlavolam)</p>	<p>Zde táborníci staví pyramidu. Jsou připravené dvě varianty.</p> <p>Jedna pro menší děti, kteří staví pyramidu z na černo nabarvených beden. Přemýšlí, jak bedny umístit, aby vznikla pyramida.</p> <p>Pro starší i dospělé je varianta s hlavolamem, který po dokončení vypadá jako pyramida. Účastníci zde musí uvažovat nad více variantami.</p>
<p>Hod na pyramidu</p>	
<p>Pomůcky: plastové kelímky, látkový sáček (4x), klacek nebo provázek na určení místa odkud se hází, bedýnku jako podstavec</p> <p>Cíl: Účastníci budou rozvíjet svou hrubou motoriku.</p> <p>Časová dotace: 5 minut</p>	<p>Zde děti hází na pyramidu, sestavenou z plastových kelímků, pomocí plného, látkového sáčku z různé vzdálenosti. Vzdálenost se určuje podle věku.</p>
<p>Malování na perníčky</p>	
<p>Pomůcky: upečené perníčky, poleva na malování (sníh s cukrem)</p> <p>Cíl: táborníci zde rozvíjí svou kreativitu. Budou zde rozvíjet jemnou motoriku.</p>	<p>Malování na perníčky je již taková tradice. Perníčky se napečou předem. Jsou napečené vždy podle tématu. Letos ve tvaru mumie.</p>

<p>Časová dotace: 10-15 minut. Časová dotace se může lišit.</p>	
<p>Motání mumie</p>	
<p>Pomůcky: průhledná látka</p> <p>Cíl: účastníci budou rozvíjet svou hrubou motoriku.</p> <p>Časová dotace: 5 minut</p>	<p>Zde pomocí válení sudů mohou táborníci ze sebe udělat mumii.</p> <p>Válení sudů je jedna z činností, co rozvíjí hrubou motoriku.</p>
<p>Bludiště</p>	
<p>Pomůcky: lano/silnější provázek, šátek na zavázání očí, tunely z kartonu</p> <p>Cíl: táborníci budou moci rozvíjet svou hrubou motoriku. Vystoupí zde ze své komfortní zóny.</p> <p>Časová dotace: 10 minut</p>	<p>Na tomto stanovišti je připravené bludiště, které účastníci projdou po slepu. Půjdou podél lana a v pár místech budou muset překročit překážku, nebo jí projít.</p> <p>Podlézání a přelézání je také jedna z činností, co pomáhá rozvíjet hrubou motoriku.</p>
<p>Hledání pokladu</p>	
<p>Pomůcky: pyramida z kartonu, drahokamy, bonbony Lipo, šátek přes oči</p> <p>Cíl: zde budou rozvíjet svou hrubou motoriku.</p> <p>Časová dotace: 5minut</p>	<p>Na tomto stanovišti účastníci hledají poklad v pyramidě se zavázanýma očima.</p> <p>Hmat je jedna z činností rozvoje jemné motoriky.</p>
<p>Střelba do brány (do pyramid)</p>	
<p>Pomůcky: florbalová hokejka, míček, klacky, provázek</p>	<p>Děti pomocí florbalové hokejky střílí na bránu sestavenou z klacků ve tvaru pyramidy. Střílí z určené vzdálenosti (podle věku). Pyramidy</p>

<p>Cíl: zde táborníci budou rozvíjet svou hrubou motoriku.</p> <p>Časová dotace: 5 minut (menší děti 8 minut)</p>	<p>jsou 3 různých velikostí, aby to pro ně bylo zajímavější.</p>
<p>Držení rovnováhy</p>	
<p>Pomůcky: slackline, tvrdé role</p> <p>Cíl: účastníci zde budou rozvíjet svou hrubou motoriku. Budou zde rozvíjet vnímání k ostatním.</p> <p>Časová dotace: 10 minut</p>	<p>Toto stanoviště je rozděleno na dvě části. Jedna část je držení rovnováhy na roli. Druhé stanoviště je držení rovnováhy na slacklině.</p> <p>V obou případech procvičují svou hrubou motoriku, protože touto činností podporují svou rovnováhu.</p> <p>Zároveň si vytváří citlivé vnímání k podnětům i lidem. Musí zde důvěřovat druhým, že jej nepustí.</p>
<p>Spouštění lana</p>	
<p>Pomůcky: pet lahve, předměty (kamínky, postavičky z kinder vajíčka), provaz</p> <p>Cíl: táborníci zde budou rozvíjet svou hrubou motoriku. Budou moct rozvíjet své logické uvažování.</p> <p>Časová dotace: 5-10 minut</p>	<p>Na tomto stanovišti se táborníci pomocí kolébáním zprava do leva, dozadu, dopředu snaží dostat předmět připevněný na konec lana, který mají kolem pasu, dostat do láhví s otvorem.</p> <p>Kolébání je také jedna z variant podporující hrubou motoriku.</p> <p>Účastníci by měli taky přemýšlet nad tím, jakou strategii zvolí a při neúspěchu vymyslet jinou.</p>

Večerní program

V rámci večerního programu

Aktivita 1 – Poslední večerníček	
<p>Pomůcky: kostýmy, skupina lidí (herci), ozdobné látky, ubrusy, stůl, koláčky, věnečky, židle, hudba (skrze notebook), reproduktor, mikrofón</p> <p>Cíl: slavnostně zakončit příběh večerníčku, vytvořit radostnou atmosféru, podpořit sociální vývoj, vykročení z komfortní zóny (např.: děti, co hrají, ale stydí se)</p> <p>Časová dotace: 30 minut</p>	<p>Děti s pomocí hlavní vedoucí Jíty nacvičily poslední část večerníčku v příběhu o Mrazíkovi. Na konci příběhu je veliká sláva (svatba Ivánka a Nastěnky). Takže v rámci večerníčku bylo také velké zakončení a rozloučení se s Mrazíkem pomocí veliké, sladké hostiny.</p>

Aktivita 2 – Slavnostní společný tanec	
<p>Pomůcky: nahrávka s hudbou, velký prostor</p> <p>Cíl: vývoj motoriky, rozvoj a podpoření citu pro hudbu, vykročení z komfortní zóny (pro některé), vývoj sociálního myšlení</p> <p>Časová dotace: 5 minut, ale čas se může lišit.</p>	<p>V průběhu celého tábora se účastníci učili společný tanec, který si společně pak na konci mají zatančit. Choreografie se především učila na workshopech, ale počítalo se s tím, že ne každý se účastní.</p> <p>Choreografie byla ovšem vymyšlená tak, aby se jí mohl naučit každý a nedělala nikomu problém. Zároveň tak, aby vystihla ten moment a kouzlo a vzbudilo to nadšení i u těch, kteří nejsou zapálenými tanečníky.</p> <p>Aktivita dobrovolná, ale neodolal nikdo, a tak v závěru opravdu tančil celý tábor.</p>

Aktivita 3 – Ohnivá show v podání rodičů	
<p>Pomůcky: světélka, speciální držáky pro fireshow, oheň</p> <p>Cíl: překonání vlastního strachu, vykročení z komfortní zóny, rozvoj psychické stability, motorika. Pro děti a ostatní vývoj emoční stránky (pocit hrdosti), vytvoření nezapomenutelného zážitku, slavnostní ukončení posledního večera</p> <p>Časová dotace: 5-10 minut</p>	<p>Pár odhodlaných a statečných maminek a tatínek vytvořilo ohnivou show. Celý týden každý den zkoušeli a vymýšleli s jakými kroky to udělají. Pro mě to byl jeden z nejlepších okamžiků a věřím, že stejně tak i pro všechny ostatní. Převážně pro děti, kteří tam měli své maminky a tatínky.</p> <p>Show se odehrávala za táborem na hřišti, kde bylo spoustu prostoru. Rizika mohla být, ale počasí přispělo k tomu, že vše proběhlo v pořádku a děti měli vyznačené místo, kam až mohly, pomocí světélkového řetězu.</p>

Reflexe

Dnešní den byl doprovázen rodinnou atmosférou. Zřetelně se projevila souhra účastníků a organizační skupiny, kdy se každý podílel na odpoledním programu. To vzniklo díky stanovištím, která si připravovaly rodiny samy. V tom jsem vnímala souhru. Tábor zakončen hlavní aktivitou, na kterou se připravovali všichni. Zakončení v podobě společného tance a poté ohnivě show. Na základě vydařených aktivit a pozitivních ohlasů táborníků, shledávám zakončení tábora úspěšným.

13 Pátek – Den poslední

Dopolední program

Skupinky odcházejí mimo tábor. Všechny skupinky jdou mimo tábor na stejné místo (pole). Tam jsou rozděleny na mladší děti a starší děti. Obě skupinky mají stejnou hru, ale starší děti mají těžší variantu. Záměrem je zjistit, co vše si děti pamatují z toho týdne.

Rodiče využívají prostoru a klidu a balí věci. Organizační tým taky balí a uklízí areál.

Aktivita – Závěrečné hraní	
<p>Pomůcky: tvrdší papíry na lístečky, puzzle, obrázky</p> <p>Cíl: skupinky budou moci projevít a potvrdit nasbírané informace. Budou rozvíjet hrubou motoriku. Dále zde projeví vývoj jazykových kompetencí.</p> <p>Časová dostupnost: u mladších 20 minut, u starších 40 minut.</p>	<p>Všechny skupinky jdou mimo tábor.</p> <p>Všichni hrají stejnou hru, ale věkově odlišnou náročností.</p> <p>Mladší děti běhají po poli na vymezeném území a sbírají poházené lístečky se slovy, které pak běží přiřadit ke správnému obrázku, aby si zopakovali, co vše se přes týden naučili o Egyptě.</p> <p>Starší děti mají hru na stejný princip. Děti mají rozházené puzzle (dostatečně veliké, aby byly vidět) a na startu přiřazují ke správným částem, aby poskládaly šifru, kterou pak musí rozluštit. Při sbírání a běhání zpět na start musejí dávat pozor, protože je vedoucí mohou chytat. Pokud někoho vedoucí chytne, dítě musí upustit puzzle a běžet zpět na start (tam se “nabít“) a pak může zas vyrazit.</p>

Při návratu do tábora děti vyrábí tulipány. Rodiče i organizační tým stále balí a uklízí. Poté je společný oběd a poté rozloučení.

Rozloučení	
<p>Pomůcky: vyrobené tulipány, truhla, balíčky s odměnou, hudba, kostýmy</p> <p>Cíl: táborníci budou moct rozvíjet sociální vnímání. Táborníci</p> <p>Časová dotace: 45 minut</p>	<p>Poslední scénka na ukončení:</p> <p>Kleopatra všem sdělí, že poslední úkol není splněn, a že je předhodí krokodýlům. Ovšem poté přiběhne hlavní rádce a všimne si zásadní poznámky – Pokud je adept na správce u Kleopatry vyšší než 192 cm, není nutné, aby byl úkol splněn, ale musí být splněn jiný: Rozkvést.</p> <p>Děti ukážou vyrobené tulipány, ozdobí tím celý tábor (chatky, altánek, sebe) a tím splní úkol. Jiří se ujímá role správce a pro všechny má slíbenou odměnu (přinese se truhla, v níž jsou balíčky pro děti).</p>

14 SWOT analýza a diskuse k táboru

Plánovat program pro takový tábor pro mě nebylo lehké. Cílem mé práce bylo především zaměřením na rodiny a na jejich vývoj. Cílem mé BP bylo také vytvořit, koordinovat a vyhodnotit funkční program pro věkově heterogenní skupiny na letním táboře. Cílem bylo působit jak v oblasti potřeb jednotlivců, tak také na celou skupinu. V rámci programu jsem se zaměřovala na rozvoj jednotlivců jak z kognitivního hlediska, tak afektivních cílů i senzomotorických. Cíl vytvořit, zrealizovat a zhodnotit táborový program pro věkově heterogenní skupinu, se mi podařilo splnit. Jako hlavní organizátor a tvůrce programových komponentů zaměřených na potřeby jednotlivých účastníků jsem dokázala částečně naplňovat také dílčí diferencované cíle v rámci jednotlivých aktivit. Toto pro mě nebylo snadné a uvědomovala jsem si, že se stále musím vracet k teoretickým poznatkům o věkových zvláštěnostech jednotlivých věkových skupin, abych komponovala aktivity specificky vždy pro všechny věkové kategorie, které se dané aktivity účastnily. U některých aktivit (např.: bojovky pro mladší i starší, nebo aktivita Závěrečné hraní, rodinný koncert, zpívání na schodech) se mi toto podařilo lépe, u jiných vidím prostor pro zlepšení (např.: aktivita Cesta k vodopádům, Tvorba řeky Nil). Účastníci měli možnost využití svého volného času. Nejen na základě připravených aktivit, ale také na základě celkového programu, který dává všem účastníkům možnost kvalitně využít svůj volný čas.

Koordinovat tak početný tábor není úplně lehké. Od organizátorského týmu se očekává, že vše půjde tak, jak má. Ovšem na tomto táboře je vzácné to, že lidé umí pochopit a přijmout, když se něco nepodaří tak, jak bylo naplánováno. Tábor byl zrealizován na krásném místě plném možností, jak naplnit cíle práce i programu. Při odjezdu bylo z účastníků cítit větší pouto, a to jak v rámci jednotlivých rodin, tak mezi jednotlivými rodinami, a nakonec mezi všemi účastníky tábora. Může se zdát, že týdenní program na to nemůže stačit, ale každý ten týden na tomto táboře je vždy tak intenzivní, že lze pozorovat určité změny v chování, otevřenější komunikaci, častější nabídky pomoci, z nichž lze vyvodit, že ke kvalitativním změnám dochází.

V rámci programu je určitě mnoho věcí, které jsem mohla udělat jinak. Převážně propracovat heterogenní skupinu a aktivity mít ještě více rozčleněné. Při dopoledním programu se cíle jistě naplnily. Děti mohly rozvíjet svou socialitu, mohly rozvíjet své sociální schopnosti, a zvláště svou prosocialitu, ale také své schopnosti a dovednosti v rámci logického myšlení i jemné a hrubé motoriky. Při odpoledním programu i večerního jsem naplnění cílů upozorovala, ale přesto do budoucna by stálo za to některé aktivity více propracovat, aby byly lépe podpořeny potřeby dospělých, a aby pro ně byl program zajímavější a podnětnější. V podobě, kterou jsem připravila, dospělí mohli především hodně využívat své generativity. Pro zhodnocení tábora a

celkového programu jsem mohla jistě udělat více. V rámci průběhu tábora jsem si dělala poznámky a pozorovala, jakým způsobem vše probíhá a zda se naplňují cíle. Na základě poznámek jsem poté dělala reflexe dnů. A na základě všech poznatků jsem poté vytvořila SWOT analýzu, díky které si můžeme pro příště uvědomit, co můžeme zlepšit, co můžeme více využít a s čím můžeme počítat jako s případnou překážkou. Uvědomuji si, že jsem mohla více využít metodu rozhovoru, i když jsem se snažila nějaké uskutečnit. Na základě rozhovorů se dozvídáme, že tento tábor je pro účastníky již rodinná tradice, kdy mohou trávit čas se svými dětmi a plně využívat svůj volný čas. V rámci jednoho rozhovoru jsem také zjistila, že je tento tábor výjimečný i v ohledu speciální pedagogiky. Účastnice s oční vadou a DMO má možnost zapojit se do aktivit a všichni účastníci ji přijímají. Vnímám, že je to také vhodné při naplnění prosociality, kdy se snaží účastníci pomáhat Adélce, aby její zážitek byl naplněn. Tento tábor je pro účastníky srdeční záležitostí a je hezké vidět, že tábor tvoří s radostí.

SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Prostředí • Komunikace • Den volna • Scénky • Síla rodiny • Individuální přístup k účastníkům 	<ul style="list-style-type: none"> • Večerníček (z hlediska tématu) • Kapacita jídelny • Aktivita: Cesta k vodopádům • Plánování aktivit • Domluva se správcem
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Schopnosti dospívajících • Různorodost lidí • Ochota účastníků • Okolí (prostředí) • Účastníci (znají se mezi sebou) 	<ul style="list-style-type: none"> • Počasí • Nemoci (rychlá nákaza) • Nenaplněný organizační tým • Areál (zabraný termín) • Technické problémy

	• Finance (nenaplněná kapacita)

Silné stránky

V rámci tábora jsem zaznamenala, že mezi silné stránky mohu zařadit prostředí, protože prostředí v areálu je skvělé k uskutečňování velikých táborů. Areál je dostatečně veliký a plně vybaven k vývoji účastníků nejen z hlediska sociálního vývoje, ale i kognitivního vývoje, základních schopností a také emočního vývoje. Komunikaci jsem do silných stránek zařadila, protože už před táborem probíhala komunikace dobře. Účastníci dostávali včas všechny informace a organizační tým mezi sebou velmi dobře komunikoval. Každý věděl, co má zařídit a táborníci věděli vše o tom, co potřebují. Také postupně byli připravováni na to, co je čeká. Den volna, protože je potřeba občas zastavit a rodiny mají možnost prozkoumat okolí podle svých představ a chutí. Do této části SWOT analýzy jsem den volna zařadila také pro jeho výjimečnost vůči jiným táborům, kde není takový den součástí programu. Den volna jsem do této části práce zařadila také proto, že rodina by občas měla být sama spolu, protože v rámci této práce směřujeme k upevnění vztahů mezi členy rodiny. V tomto dni mají rodiny být spolu a sami sebou a vytvářet své vzpomínky a upevňovat vztahy. Do silných stránek jsem přidala scénky, protože jsou ideální k vývoji fantazie a účastníci jsou tak vtaženi do děje. Scénky jsou také vždy velmi efektivně zpracované a předvedené. Nejdůležitější součástí tábora je rodina. Souhra a jistota, že každá rodina stojí při sobě. To vnímám jako velmi silnou stránku. Na základě ztížených situací mají rodiny možnost projevit, jak hodně jsou semknutí a díky tomu projevit svou sílu. Pro správný vývoj je někdy potřeba dát jednotlivcům pozornost, kterou v tu chvíli potřebují. A na to se v práci zaměřujeme v rámci dopoledního programu, který je, věkově rozděleným, věnován skupinám zvlášť.

Slabé stránky

Kapacita jídelny, protože díky tomu musí být tábor rozdělen na dvě skupiny a je potřeba nějaké aktivity navíc (v tomto případě zpívání, které jsem již v práci zaznamenala). Vypozorovala jsem také, že někdy si táborníci chtějí po obědě povídat a tím, že jsou rozděleni na dvě skupiny, tak ta první tam nemůže zůstat, aby mohla jít ta druhá. Do slabých stránek jsem zařadila jednu z aktivit (Cesta k vodopádům) a to proto, že nebyla dostatečně vypracovaná do všech věkových kategorií, kterými se v práci zabývám. Pozorovala jsem, že někteří jednotlivci neměli možnost využívat svůj potenciál během výletu, protože jsem pro ně nevypracovala další rozvíjející aktivity. Plánování aktivit jsem přidala do této části SWOT analýzy, protože některé aktivity

byly nastíněné a příprava se dodělávala na místě. Ne ve všech situacích, ale někdy bylo znát, že příprava nebyla tak propracovaná pro možné dosažení předem určených cílů. Mezi slabé stránky zařazuji také domluvu se správcem. V některých situacích jsme dlouho čekali, než zareagoval na problém týkající se chodu běžných technických záležitostí, které jsou potřeba k tomu, aby tábor a jeho průběh byl bez problémů. Např.: myčka, která je důležitá při takovém množství účastníků, musela být jeden den mimo provoz. Takové situace mohou komplikovat běh tábora.

Příležitosti

Schopnosti dospívajících bych v budoucnu ještě více využila. Posílila bych jejich roli při organizaci táborových aktivit, jako pomocníků organizačního týmu a dala jim možnost si zvolit, kterých pomocných aktivit by se chtěli účastnit. Podpořilo by to jejich schopnost se rozhodovat, volit si a také odvést práci spolehlivě, když ji přijali. Rozvíjeli by také odpovědný postoj ke skupině, své prosociální chování a získávali větší důvěru ve své schopnosti. Oceněním od ostatních za jejich práci by byli více motivováni k podobnému chování také v budoucnosti. Jako příležitost vnímám také obsáhlou kapacitu účastníků a jejich rozmanitost. Každý může přispět svými schopnostmi a tím se více semknout. K tomu bych hned přidala jejich ochotu a nadšení, že se chtějí zapojit a pomoci. Využila bych více jejich schopnosti a nadšení v rámci odpoledního programu. Někteří dospělí účastníci mohou pociťovat vyhoření nebo některou z jeho fází v rámci svého pracovního života. Na táboře je prostor pro jinou seberealizaci a nalezení jiných stránek svého já, znovu pochopení, že mnoho umí a znají, a mají ostatním co nabídnout. Na základě toho, že se účastníci mezi sebou znají, může být tábor více v povědomí. Účastníci mezi sebou mohou zvat své kamarády a tím se tábor může více rozšířit. V dnešní době je rodinný čas podceňován, a přitom je tak důležitý. Do příležitostí jsem přidala také okolí, a to proto, že jej můžeme více využít. Více aktivit mimo tábor. Okolí areálu je plné přírody a mohlo by to podpořit nejen příjemné zážitky, ale hlavně rozvoj základních schopností a dovedností u dětí a také rozvoj myšlení. Může to také podpořit jejich přehled o českých krajích a krásných místech, kam se mohou stále vracet.

Hrozby

Jako asi každý, kdo organizuje tábor, může počítat s dost zásadní hrozbou, co může ovlivnit chod tábora, a tou je počasí. Počasí je jedna z hrozeb, se kterou se počítá, a proto máme vždy vypracován také záložní plán aktivit. Další hrozbou jsou různá onemocnění, která se mohou velmi rychle šířit, a to může průběh tábora také velmi ovlivnit. Nejen v průběhu programu a

aktivit, ale také obsazením. Hrozbou je také onemocnění organizačního týmu. Do této části SWOT analýzy jsem přidala také nenaplněný organizační tým. To může potom způsobit více práce a stres, který v závěru velmi ovlivňuje chod tábora. Technické problémy jsou také součástí hrozeb, se kterými je potřeba počítat a umět si s nimi poradit. Tábor o tomto počtu účastníků je také třeba správně finančně zkalkulovat, a proto mezi hrozby řadím případné nenaplnění kapacity tábora, s čímž souvisí případná neadekvátně nastavená cena. Při nižším počtu účastníků by též cena mohla být nakonec vyšší, a to by už pro některé účastníky mohlo být důvodem pro neúčast. Tím by zase poklesl zájem o tábor. Finanční plánování je tedy velice důležitým aspektem.

15 Závěr

Bakalářská práce se zabývala celotáborovým programem na vymezení specifík jednotlivých cílových skupin z hlediska poznatků vývojové psychologie. V teoretické části jsem se zaměřila hlavně na definici cílové skupiny a její popsání z hlediska vývojové psychologie. Pro práci s tak rozsáhlou skupinou je potřeba znát také analýzu potřeb, které se na základě programu mají naplňovat a podporovat vývoj účastníků. V teoretické části jsem se také zabývala popsáním volného času pro lepší představu a pochopení tohoto pojmu.

V praktické části jsem se věnovala popisu programu s tématem Starověký Egypt. Účastníci se snažili v rámci celotáborové hry pomoci mladému a statečnému hrdinovi, získat práci u Kleopatry, která ovšem nabízené místo předá pouze při splnění úkolů. Účastníci se tedy vydali na cestu a v průběhu celého týdne se snaží plnit náročné úkoly, které prověřily nejen jejich statečnost, zručnost a citlivé vnímání, ale také pouto rodin. Program vytvořený pro heterogenní skupinu. Dopolední program byl věnován každé věkové skupině zvlášť a odpolední aktivity byly vytvářeny pro celé skupiny dohromady. Tento koncept tábora zůstane jistě zachován.

Hofbauer (2011) popisuje volný čas pro děti a mladistvé jako dlouhodobě trvající perspektivu života a jako šanci pro další vývoj a seberealizaci jednotlivců. Nejen, že volný čas v tomto případě (v mé BP) umožňuje účastníkům ke svému volnému času přistupovat smysluplně, ale také si tím účastníci ověřují své vlastní síly a utváří si tím svou osobnost. (Hofbauer B., et. al., Pedagogické ovlivňování volného času, 2011) I o takovou podstatu se v mé práci snažím. Smysluplně vyplnit volný čas, který účastníky posouvá dál v jejich osobnosti.

Máme tendenci se v dnešní době hnát za penězi, kariérou a zapomínáme upřednostňovat sebe a své potřeby. Rodiny zapomínají na to, jak moc důležitým prvkem dnešní doby jsou. Podstatou tohoto tábora je právě rodina, její společný vývoj. To, že jsou tam jako celek, a ne pouze jako jedinci zaměřeni jen sami na sebe.

Být součástí týmu, který se už roky věnuje tomuto projektu, mě velmi bavilo a naplňovalo. Pro budoucí plánování využiji body ve své SWOT analýze, které mohou zlepšit organizaci a průběh tábora a dosažení určených cílů. Rodiny se rády vrací a prožívají společný čas jak s přáteli, tak i jako rodina, a to se mi líbí. Mohou růst společně.

16 Seznam literatury a zdrojů

BENEŠ, Zdeněk, et. al., 2016. *Instruktorský slabikář: metodická příručka pro všechny, kdo organizují kurzy zážitkové pedagogiky*. 3. vyd. Praha: Nadační fond Gymnasion. ISBN 978-80-270-0476-8.

HÁJEK, Bedřich, et.al., 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.

HELUS, Zdeněk, 2007. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1168-3.

LANGMEIER, Jiří, KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.

MAREŠ, Jiří, 2013. *Pedagogická psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0174-8.

PRŮCHA, Jan, et. al., 2013. *Pedagogický slovník*. 7. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.

ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára, et. al., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

THOROVÁ, Kateřina, 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.

VOPEL, Klaus, 2007. *Skupinové hry pro život*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-286-7.

ZELINOVÁ, Milota, 2007. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace: koncepce a model tvořivě-humanistické výchovy*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-197-6.

Elektronické zdroje

Metodický portál RVP: aktivity pro rozvoj řeči a komunikace [online]. [vid. 24. 3. 2023]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/p/22464/AKTIVITY-PRO-ROZVOJ-RECI-A-KOMUNIKACE.html>

Metodický portál RVP: Analýza SWOT a její praktické využití při zpracování školního vzdělávacího programu (ŠVP) [online]. [vid. 20. 6. 2023]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/PS/564/ANALYZA-SWOT-A-JEJI-PRAKTICKE-VYUZITI-PRI-ZPRACOVANI-SKOLNIHO-VZDELAVACIHO-PROGRAMU-SVP.html>

Pedagogika učitelům a studentům: taxonomie výukových cílů [online]. [vid. 15. 6. 2023]. Dostupné z: <https://skolni.eu/didaktika/taxonomie/>

Sociologická encyklopedie: komunita [online]. [vid. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Komunita>

17 Přílohy

17.1 Stručný harmonogram tábora

1. Den – sobota	
13:00 – 17:00	Příjezd + ubytování + aktivity (vyřádění, badminton, volejbal...)
19:15 – 20:30	Nástup + slavnostní zahájení tábora (v kostýmech) + 1. scénka
20:30...	Oheň + večerní klid
2. Den – neděle (Den Egypta)	
9:15-9:30	Ranní nástup
9:30 – 11:30	Dopolední program (Seznámení s Egyptem)
14:00 – 14:45	Workshopy (Hra na kytaru, tvoření animace, taneční workshop, bubnování, šití)
15:00 – 17:30	Cesta k vodopádům
19:15 – 19:30	Nástup (v kostýmech) + 2. scénka
19:30 – 20:00	Večerníček (příběh Mrazíka)
20:00...	Oheň
3. Den – pondělí (Den Nilu)	
9:15 – 9:30	Ranní nástup
9:30 – 11:30	Dopolední program (Tvoření hrází, Nilu...)
14:00 – 14:45	Workshopy (Hra na kytaru, tvoření animace, taneční workshop, bubnování, šití)
15:00 – 17:30	Hasiči + vytvoření řeky Nil

19:15 – 19:30	Nástup (v kostýmech) + 3. scénka
19:30 – 20:00	Večerníček (příběh Mrazík)
20:00 – 21:00	Bojovka (pro mladší)
21:00...	Oheň
4. Den – úterý (Den hmyzu)	
9:15-9:30	Ranní nástup
9:30-11:30	Dopolední program (Seznámení s hmyzem)
14:00 – 14:45	Workshopy
15:00 – 17:00	Cesta po stanovištích
19:15 – 19:30	Nástup (v kostýmech) + 4. scénka
19:30 – 20:00	Večerníček (příběh Mrazík)
20:00 – 21:30	Oheň
21:30 – 22:30	Bojovka pro starší (dobrovolný) a dospělý
22:30...	Oheň + dojmy
5. Den – středa (Den zvířátek)	
9:15 – 9:30	Ranní nástup
9:30 – 11:30	Dopolední program (Seznámení se zvířátky)
14:00 – 17:00	Volné odpoledne
17:30 – 18:00	Nástup (v kostýmech) + 5. scénka
18:00 – 18:30	Večerníček (Příběh Mrazíka)

18:30 – 19:30	Večere u ohně
20:00 – 21:30	Koncert Tcheichan
22:00...	Oheň (pro dospělý)
6. Den – čtvrtek (Egyptiáda – olympiáda)	
9:15 – 9:30	Ranní nástup
9:30 – 11:30	Dopolední program (Příprava na olympiádu)
14:00 – 14:45	Workshopy
15:00 – 17:30	Egyptiáda (olympiáda)
19:15 – 19:30	Nástup (v kostýmech) + 6. scénka
19:30 – 20:00	Poslední večerníček (vyvrcholení příběhu Mrazíka)
20:00 – 21:00	Ohnivá show
21:00...	Oheň
7. Den – sobota (Ukončení)	
9:15 – 9:30	Ranní nástup
9:30 – 11:30	Dopolední program
14:00 – 15:00	Slavnostní ukončení + rozloučení
15:00...	Odjezd

17.2 Rozhovory

Rozhovor 1

S Janou. Maminka od dvou dětí, velmi vynalézavá a přátelská, členka organizačního týmu a účastnice tábora.

Jak vnímáš koncepci tohoto tábora?

Jako velice vhodnou pro rodiny s dětmi, kde se většina lidí již zná, protože spolu jezdí na tábor opakovaně. Tábořem se nese velmi přátelská, řekla bych až rodinná atmosféra (i když je nás tam cca 160). Jako velice pozitivní vnímám dobrovolnost, kdy se každý účastník účastní programu dle svého uvážení a nastavení. (Já třeba nemám ráda noční bojovky, tak na ně nechodím a jsem ráda, že to nikdo neřeší). Také se mi líbí možnost zapojit se do programu s oblíbenou činností. Já mám např.: pravidelně šicí dílnu, otevřenou pro děti i dospělé. A otevírá se tak možnost vyzkoušet si různé aktivity.

Jak jsi vnímala organizační tým a jejich práci?

Tým se neustále rozšiřuje, jsem též jeho součástí. Každým rokem přichází noví lidé, nové nápady. Tím, že se scházíme v průběhu roku, hodně věcí se řešíme společně, což mi přijde fajn. Dříve byl tábor vedený Centrem Generace. Po jeho ukončení činnosti potřeba více zapojit aktivní rodiče a vytvořit spolek. Jsem moc ráda, že myšlenka tábora žije a tábor každý rok pokračuje.

Jak na tebe působilo téma letošního tábora?

Téma mi přišlo velice zajímavé, nové, neokoukané. A vzhledem k letnímu počasí velice vydařené. Sama z něj čerpám pro svou činnost ve školní družině (stejně tak i z ostatních táborů).

Je něco, co bys změnila v příští roce?

Každý rok je jiný, každý rok se nese v jiném tématu, na kterém se během roku domlouváme. Myslím, že je to hodně o komunikaci a vzájemném respektu. Neměnila bych nic.

Splnil tábor všechna tvá očekávání?

Rozhodně.

Vnímáš tuto zkušenost jako pozitivní?

Ano, prostředí je nám již za ta léta známé, většina lidí jezdí stejná, jen téma se pro každý rok mění. Myslím, že je to takto dobře vnímáno všemi účastníky tábora.

Byl/a jsi na tomto táboře poprvé? Pokud ne, co tě motivuje k tomu jezdit na tábor opakovaně?

Ne, jezdíme každý rok. Dříve se svými dětmi, nyní si беру další čtyři děti navíc.

Co pro vaši rodinu tento tábor znamená?

Určitě mnoho vzpomínek – nejen na jednotlivé tábory, ale i na Mateřské centrum Krteček a mnoho lidí kolem něj. Tyto tábory provází obě moje děti dětstvím a dospíváním. Je to již tradice – pro mě, mé děti a většinu táborníků.

***Pokud by tě ještě něco napadlo a já se na to neptám, klidně doplň:**

Možná bych jen doplnila, že je zde pohodové prostředí pro mou dceru Adélku (15 let, DMO, oční vada), kdy má možnost zapojit se v rámci svých možností do programu tábora spolu s ostatními dětmi. Všichni jí znají a myslím si, že i pro ostatní děti je to dobrá zkušenost. Letos byla dcera na operaci, která jí na měsíc upoutala na lůžko a následovala dvouměsíční rehabilitace v lázních. Nebylo to jednoduché období, ale tím, že se těšila, že opět pojedete na tábor, se jí podařilo vše zvládnout.

Rozhovor 2

Vedoucí tábora Andrea. Maminka od tří dětí. Tábor vede velmi efektivně a vesele. Spolupráce s ní je příjemná, protože přesně ví, co chce, ale nechává otevřený prostor pro další nápady a je tomu nakloněná.

Jak vnímáš koncepci tohoto tábora?

Perfektní, neboť je to jedna z mála akcí, kdy se rodiče účastní dění na táboře společně se svými dětmi a mohou je vnímat v jejich kolektivu.

Jak jsi vnímala organizační tým a jejich práci?

Je to teda pěkná fuška. Ale vyplatí se to, všichni odjíždějí nadšení.

Jak na tebe působilo téma letošního tábora?

Super. Zajímavý. Nezvyklý.

Je něco, co bys změnila v příští roce?

Ani ne.

Splnil tábor všechna tvá očekáváníí?

Jasně.

Vnímáš tuto zkušenost jako pozitivní?

Rozhodně.

Byl/a jsi na tomto táboře poprvé? Pokud ne, co tě motivuje k tomu jezdit na tábor opakovaně?

Nejlepší akce léta. Vzájemnost, pohoda, klid, legrace.

Co pro vaši rodinu tento tábor znamená?

Všechno. Pracuju na tom celý rok. Děti to baví a mě taky.

***Pokud by tě ještě něco napadlo a já se na to neptám, klidně doplň:**

Nejdůležitější na táboře je tradice, kterou držíme, děti v rámci let rostou, vyvíjej se a stále je baví na tábor jezdit, což potvrzuje naši vizi, že v každém věku si chtějí lidi hrát, být součástí komunity, trávit čas venku a ve světě fantazie.

Rozhovor 3

Bára. Maminka od dvou dětí. Nadšená, ochotná a nápomocná. Moc ráda se zapojuje a vede k tomu i své děti. Vnímavá a citlivá k celkové koncepci tábora.

Jak vnímáš koncepci tohoto tábora?

Skvěle – rodinný tábor, kde můžu trávit prima čas s dětmi. Opravdu bezvadné.

Jak jsi vnímala organizační tým a jejich práci?

Kamarádský, organizovaný, každý věděl, co má dělat. A když bylo něco potřeba, řekli si nám.

Jak na tebe působilo téma letošního tábora?

Egypt – Afrika, spousta možností. Dobrý nápad.

Je něco, co bys změnila v příští roce?

Asi ne.

Splnil tábor všechna tvá očekáváníí?

Ano.

Vnímáš tuto zkušenost jako pozitivní?

Ano.

Byl/a jsi na tomto táboře poprvé? Pokud ne, co tě motivuje k tomu jezdit na tábor opakovaně?

Děti to tam mají moc rády. Jsou mezi kamarády a zároveň se mnou. Baví je to, že většinu osazenstva už znají. Znají prostředí. Jezdí sem prima lidi.

Co pro vaši rodinu tento tábor znamená?

Tradici, zábavu, vzpomínky.